

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

No trobem prou forts els adversaris perquè hàgim d'afegir la temença a la indignació.

UN COMPAS D'ESPERA

Han passat força coses, d'ençà d'aquell 17 d'abril, durant el qual tres ministres de la República espanyola, després d'una conferència amb el President de la República Catalana, Francesc Macià, arribaren a la fórmula de reconèixer la Generalitat de Catalunya, i tots els reunits deixaren per més endavant l'articulat de la llei segons la qual havia de regir-se aquesta Generalitat. Han passat moltes coses; però hi ha un punt que hom no ha pogut canviar. Una cosa essencial: la reconeixença de Catalunya com a

derrotistes, tot i reconèixer la santa intenció de molts. Profundament indignats per l'ànim dels nostres enemics, no els trobem tampoc tan forts perquè a la indignació s'afegeixi la temença, i, sobretot, mai no hem somiat — ni desitjat — que l'autonomia de Catalunya fos fruit del bon voler d'uns adversaris, sinó que nasqués d'una certa lluita. Sigui com sigui, en últim anàlisi, Catalunya i l'Estatut seran més l'obra dels governs de la Generalitat que de les Constituents de la República.

Els Dijous — Blancs

El retoricisme

Totes les persones que s'havien familiaritzat amb els Parlaments de l'antic règim i han assistit a les deliberacions de les Corts Constituents reconeixen el fet: la vella retòrica parlamentària ha mort, segurament per sempre més.

De qualsevol partit que sigueu, tant si teniu simpatia per a l'obra d'aquestes Corts com si no n'hi teniu gens, el fet és innegable i, tanmateix, molt significatiu. La vella retòrica ja no s'estila. Encara més: la Cambra sent intolerància pel retoricisme. Els diputats — que són els que més bé coneixen el pols del Parlament — us diran que n'hi ha prou que s'alcí segons qui perquè es buidi la Cambra. Si el tema és molt apassionant, els diputats es mantenen en el seu lloc, però una crítica d'una ironia acerba, passada a cau d'orella, circula ràpidament de cap a cap del saló. Una frase cruel, emesa en un extrem de l'hemicycle, llençada discretament i en veu baixa, podríem dir en onda curta, passa sense obstacles i arriba als correligionaris polítics de l'orador. A les Corts Constituents hi ha diputats de les anteriors legislatures que han quedat absolutament desvaloritzats per culpa de la retòrica. Els ha desvaloritzat més la capacitat d'atabalar amb un discurs buit i altisonant que el fet d'haver col·laborat amb la monarquia.

Val a dir que en aquestes Corts encara hi ha menys oradors retoricistes que homes de l'antic règim. La vella retòrica ha passat al museu històric, com tota la sumptuària de la monarquia.

L'últim orador castelari haurà estat don Antonio Maura. Si ara don Antonio fos viu, quan dispararia la serpentina inacabable d'aquells períodes tan recargolats, els diputats d'ara se'l pendrien com un número d'espectacle.

Parlar bé sempre serà un fruit de la civilització, però la vella retòrica de gust espanyol difícilment ressuscitarà. Se n'havia fet massa abús. L'oradòria francesa no ha arribat mai a un grau tan elevat de xurrigueresc com en el període castellà que va de Castellar a Antonio Maura. La retòrica omplia abans tot el Parlament fins a no deixar passar les idees. Un discurs ben barroc podia tirar a terra qualsevol projecte de llei i ésser el principal instrument d'un error polític irremediable.

Seria inútil que intentéssim explicar el fenomen dient que el Parlament actual és inferior als del temps de la monarquia. A les Corts actuals hi ha uns seixanta categories — massa funcionaris! — El que passa és que el Parlament ha estat assaltat per una generació nova, ben diferent, per l'edat o per les idees, dels components de les Cambres anteriors.

Avui la retòrica vella és tan arqueològica com el mirinyac o la calçana.

No cal desesperar de res. Tot es fa vell, tot passa. De la mateixa manera que hem vist arreconar el castelariisme, veurem caure certes idees. Si una altra generació ha de discutir un Estatut per a Catalunya, trobarà el camí molt més desbrossat. El crosstisser de les idees segle XIX quasi haurà caigut. Ara mateix, entre els que han combatut l'Estatut, ningú no ha gosat retreure Lepant i les Navas de Tolosa. I és que és impossible lluitar contra el corrent d'idees només amb tòpics. — B.

MIRADOR INDISCRET

Pànic justificat

El Dr. Vivancos, a més d'ex-candidat a regidor d'Acció Catalana i d'aspirant a candidat a regidor d'Esquerra Republicana, és un dels elements organitzadors de l'homenatge al senyor Anguera de Sojo i un dels autors de la idea de regalar a l'ex-governador civil de Barcelona aquell bastó de comandament que fa una pila de mesos que roda per les gasetilles dels diaris.

Debutat això, es conta que el Dr. Vivancos, tot just ingressat a l'Esquerra, havia de realitzar unes gestions prop dels prohoms del partit i quan van encarregar-li que visités el senyor Lluhi, va exclamar tot esverat:

—Ah, no! En Lluhi, no!... Digueu-me'n un altre...

De moment, van pensar-se que tenia manies. Després, tot va aclarir-se. El Dr. Vivancos, quan li parlen d'En Lluhi, es veu de seguida el bastó de l'Anguera entre cap i coll...

Contra les murmuracions

Diumenge al matí, al saló nou del Consistori es celebrà la reunió del Cos d'Adjunts dels nostres Jocs Florals. Presidí En Joaquim Cabot i Rovira.

—Ai, ai!—preguntà un—. Per què no presideix En Matheu?

—Perquè és sord—li respongué un altre.

—Oh, i En Lluís Via també ho és—afegí un altre concurrent.

—I també En Casades i Gramatxes—confirmà un quart.

—Ara comprenc el que passa amb els Jocs Florals—conclougué sentenciosament En Rocamora—. Amb un terret de sords no els arriben les murmuracions de fora. Per això van com van!...

Fent inventari

Es passà a elegir les vacants de consellers. En Bulart i Rialp demanà la reelecció d'En Pirozzini i d'En Manuel Rocamora i proposà per a cobrir la vacant del canonge Collell En Joan M. Guasch, del qual féu un abrandat panegíric.

—En Guasch s'ho mereix! Ha guanyat nou premis ordinaris, la qual cosa vol dir que és mestre en Gai Saber tres vegades! I espereu-vos, que encara no ha acabat i ja veureu com aquests nou premis aviat arribaran a la dotzena de frare!

—En Guasch, que seia al costat d'En Bulart, l'estirà per l'americana:

—Calla, home! No ho enredis! Això es fa i no es diu...

El maquiavelisme de la Lliga

Fent-se l'escrutini per a l'elecció de Mantenedors pels Jocs Florals de l'any vinent, en una candidatura aparegué esborrat el nom de Jaume Bofill i Mates, substituït pel de Ventura Gassol. Tothom es quedà sorprès. De sobte, la veu d'En Bulart i Rialp exclamà:

—Vaja! Ja ens la carregarem nosaltres. Ara diran que això és el maquiavelisme i el jesuítisme lliguer!

En Nadal i Blanc es tornà tot vermell. Devia ésser l'autor de la facècia.

Un que arribant tard

sempre fa d'hora

Quan ja tots els reunits eren fora arribà a l'Ajuntament En Duran i Ventosa. Complimentós, un oficial de la guàrdia, per si les coses canviaven i En Duran tornava a l'Ajuntament, li ho advertí.

—Don Lluís, ha fet tard. Tots ja són fora.

En Duran somrigué d'aquella manera sorreguera que el caracteritza:

El 17 d'abril de l'any passat

persona de dret. I, havent pogut obtenir aquest resultat, el més difícil de tots, perquè en ell són implícits els altres, els catalans tenim un cert deure de controlar, de sotmetre a examen i no admetre així com així les versions que tendeixin, sota pretext d'esperonar el nostre entusiasme, a debilitar la nostra força moral, la nostra empenya i la disciplina dels nostres polítics.

I potser avui aquesta reflexió és oportuna. Recordem que, en el número anterior presagíem estones d'angúnia, explicables, però que qui sap si oferien menys perill del que semblava. Car, en l'examen d'un plet polític, sempre cal destriar d'allò que es merament vexant, allò que, realment, causa perjudici. Posem per cas, la legislació primoriveresca contra el catalanisme era un insult per a la nostra dignitat; però mai no va constituir cap perill gens seriós contra Catalunya.

I és distinta la reacció contra les coses que ens vexen o contra les que ens perjudiquen. La indignació s'escau a les primeres; la cura i el pressimisme — sense que aquests sigui mai excusa per a la inacció — són adequats a la segona.

I el presagi que fèiem la setmana passada s'ha confirmat. Les negociacions de l'Estatut han sofert un atur forçós. La malvolença, ja descomptada, d'alguns envers el nostre idioma, s'ha vist reforçada pel concurs d'inesperats reforços. Es veu que a la Cambra hi ha cert sector bastant important que voldria que l'Estatut català esdevingués únicament el dels castellans residents a Catalunya — segons adequada frase de Nicolau d'Oliver — i el farcirien de declaracions de drets — i de torts — fins als límits del grotesc. Han intentat fer passar alguna cosa. Aquella disposició, per exemple, que ordena que tots els documents emanats de les corporacions catalanes tinguin dues redaccions: catalana i castellana. No hi pot haver, en molts casos, cosa més gratuïta i més imprudent; i, no hi ha dubte, al fons de l'ànim que ha inspirat aquesta esmena, hi ha les ganes, no solament de vexar-nos i fer-nos sentir una suposada força, sinó encara de perjudicar la nostra catalanitat.

Però, per fer mal, voler no basta. No discutirem, perquè la compartim, la profunda indignació i la pena que ens produeixen aquestes mostres de mala voluntat. Però tampoc aprovarem l'actitud derrotista d'aquells que diuen que tot està perdut i que més valdria tirar-ho tot enlaire. Perquè, per davant dels nostres humors, posem el benefici de Catalunya.

Aquesta mateixa disposició, dins la pràctica, serà una cosa o una altra, segons l'entenciment que tindrem a aplicar-la. Però tenint present que l'article no diu quan ni com haurà d'ésser aquesta edició bilingüe, ens trobem que, al fons, tot es redueix que les lleis catalanes seran traduïdes al castellà per la mateixa Generalitat. I bé; com sigui que una traducció castellana sempre serà indispensable, sempre serà millor que tingui el dret de fer-la la Generalitat, que no pas que se'l reservi l'Estat central. És clar que, emparant-se amb aquest article es podria mortificar en molts de casos la dignitat catalana; però no hi ha por, que si nosaltres vetllem aquests abusos no es donaran. Car sempre hem de partir del principi que amb l'articulat més liberal pot oprimir-nos si som inconstants i amb un d'aparentment hostil i rigid podem romandre àrbitres de les nostres coses, si som fermes i actives. Al capdavall, a través de les paraules i els reglaments, qui dirà l'última paraula serà l'espirit de Catalunya.

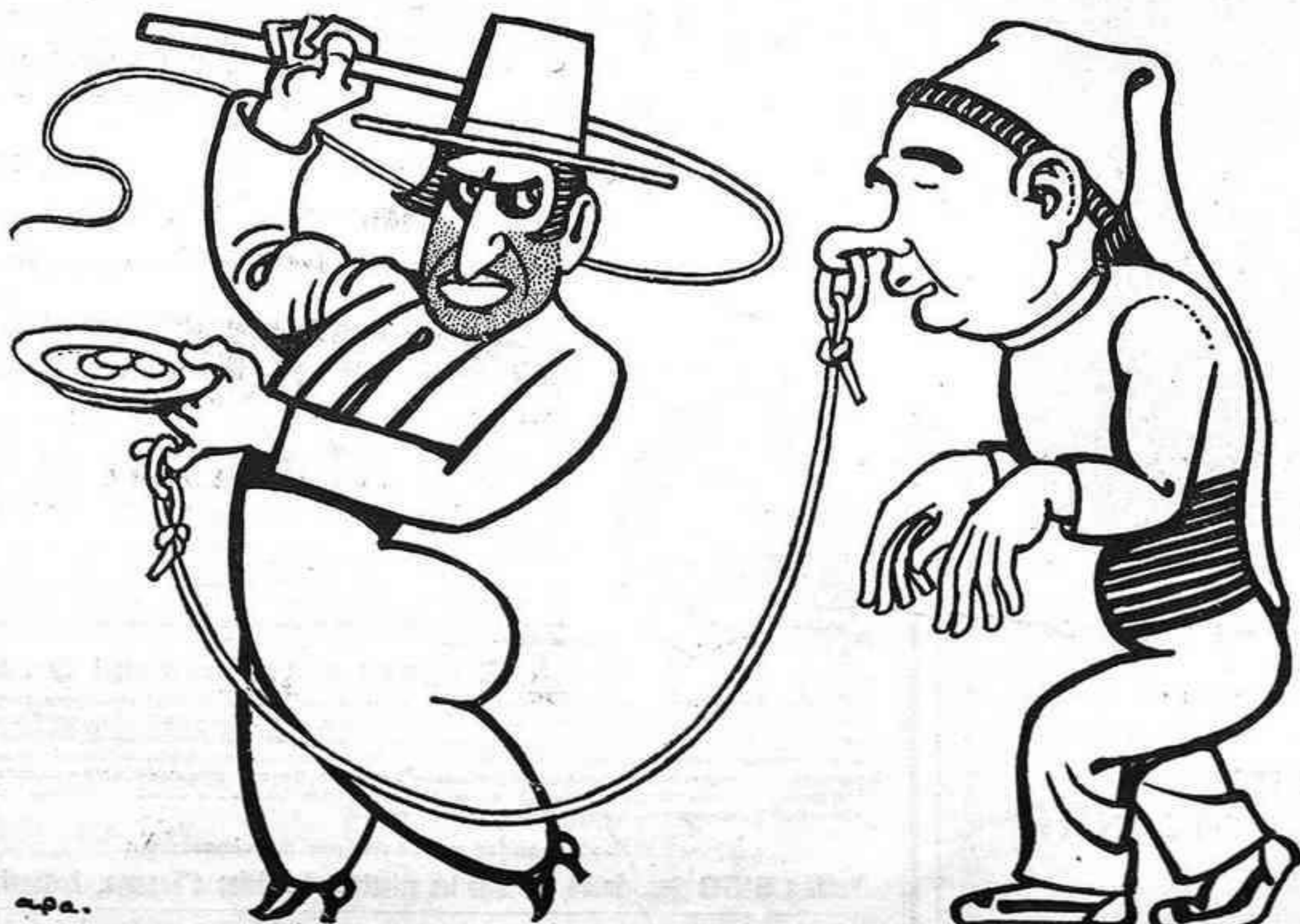
No ens podem posar al costat, doncs, dels

Hem sentit els més oposats comentaris de l'actitud d'Alexandre Lerroux, contrastant amb el seu partit i posant-se al nostre costat durant la votació d'una esmena estatutària. N'hi ha per tots els gustos: des dels que troben que el cap dels radicals ha obrat d'una manera sincera i lleial, fins als que no hi volen veure més que un gest diplomàtic, innocu, ja que el seu vot no canviava de sentit l'agulla de la balança.

Però l'anàlisi de l'element intencional, en l'acte del senyor Lerroux ni ens pertany ni ens interessa. L'únic que val és la significació política: i és indubtable que el senyor Lerroux, continuant seguit, quan els seus s'aixecaren, volia donar a entendre prou clarament que refusa de posar-se al front de la política anticatalana (a diferència d'un Maura); i és significatiu que hagi triat precisament una votació sobre l'idioma, que és l'ànima de la catalanitat.

Aquesta posició del senyor Lerroux ens mereix la nostra atenció. El cabdill radical és l'únic home capaç de formar gabinet, llevat del senyor Azana, que hi ha al Parlament; tant si constituïm un govern homogeni, com si, amb la força radical, substituïm la massa socialista. I no és pas indiferent per a nosaltres que aquest polític vulgui o no dreçar una bandera anticatalanista.

L'actitud del senyor Lerroux vol dir, simplement, el fracàs de totes les maniobres que s'han fet per intentar «suprimir» la discussió de l'Estatut de Catalunya. Si canviés el govern, adhuc si vingessin unes Corts, el nostre Estatut hi estaria a l'ordre del dia.

SIGUEM ENRAONATS

L'autonomia de Catalunya no ha pas de perjudicar la llibertat ni la hisenda de Castella.

—Sí que ho sento. L'oficial de la guàrdia urbana donà un copet a l'espatlla de don Lluís bo i dient-li:

—Bé, no es preocupi. Encara que faci tard vostè sempre arriba d'hora.

Don Lluís, somrient, se n'anà amb un company carrer de Fivaller avall comentant que, en efecte, per la intenció de l'urba, encara era una mica d'hora.

"Mot de la fin"

El doctor Fuster, ex-metge de Ripoll, ex-regidor i ex-cantador de les lloances de Suïssa, engegà un discurs interminable demanant que al Parc de la Ciutadella s'erigís un monument al canonge Collell. Quan hagué acabat amb la paciència de tots, el senyor Joaquim Cabot, que presidia, digué:

—Hi ha algun altre senyor adjunt que vulgui fer ús de la paraula?

Lavors es sentí la veu de l'arqueològic senyor Casades i Gramatxes que actuava de secretari, el qual aflautadament exclamà: —Aquest doctor Fuster haurà de fer el favor de baixar i repetir-me el que ha dit. No l'he entès d'una paraula.

Una rialla general acollí els mots del senyor Casades, i davant de l'amenaça d'una segona part del discurs, En Bulart i Rialp, que nua tan bé l'advocacia amb el floralg, acabà:

—Y firma S. S. con las partes. Doy fe.

Una irreverència d'El Matí

Hom no s'hauria pogut creure mai que El Matí pogués arribar a exhibir una irreverència com la que va aparèixer en les seves pàgines del passat dia 14.

La premsa us dona a voltes aquestes sorpreses, i ara El Matí ha marcat també la seva fita. Comentant els actes d'aniversari de la seva fundació, va imprimir el següent: «Uns cent vint-i-cinc comensals s'assegueren a les taules distribuïdes de manera que tothom se separa de Jesucrist...»

A hores d'ara, ja estem veient el pobre tipògraf culpable fent una novena a Sant Pancràs!

Per esverar un comunista

Fa unes setmanes, hom donà una excepcional importància a la troballa d'unes fulles comunistes que des de Madrid rebien tres estudiants de Medicina. Els diaris dugueren els seus noms: Aiguader, Sala i Grau.

Aquest darrer, ben xicot i tan candorós com els altres, es trobà amb el següent:

Visqué a l'hora de sopar d'«el dia de autos» — suposem igual que els altres dos — una escena familiar de tipus normal en casos semblants.

En acabar el trist sopar, la minyona entrà al menjador tota esverada.

—Senyoret, senyoret, hi ha dos mossos d'esquadra amb les escopetes que demanen per vostè.

Estupor general. Ofuscació en el demanat i amargues lamentacions per part dels seus pares.

Els mossos d'esquadra digueren que, malgrat les ordres severes que tenien, no l'apresarien si els feia a mans tot el material revolucionari de que disposés.

Efectivament, al cap d'una estona sortien de casa amb quatre papers i dos llibres de Marx, El Capital i un altre.

Després d'això, Grau volgué avisar als seus companys del perill que corrien d'ésser registrats. No calgué. Tot era una maniobra coactiva organitzada pel seu pare, el jutge municipal de Masnou.

Als banquetes de la burgesia

Dies enrera tingué lloc a l'Hotel Subur de Sitges un banquet amb motiu de la inauguració del monument a Rossinyol aixecat en aquella població.

A l'apat, assistien el doctor Aiguader, la seva muller i el seu fill.

Quan passaren els cigars, el noi Aiguader, el comunista, digué al seu veí:

—Miraré si en puc arreplegar dos en comptes d'un. Jo no fumo, saps, però he de fer content a algú del partit.

Una senyora esgarrifada

L'altre dia, amb motiu d'haver-se de celebrar un concert, hom estava muntant un gran empostissat al mig de la Plaça de la República.

Una senyora passava amb una nena.

—Què fan, mamà?

La senyora, tota esgarrifada:

—Això és que deuen muntar aquella guillotina que deien...

I es va senyar.

El subconscient d'un lapsus

En l'article de Rafael Moragas publicat la setmana darrera, aparegué un lapsus que només pot explicar un freudista fent servir l'inconscient. És deia que ni Albéniz, ni Granados, ni Malats tenien un carrer a Barcelona i, efectivament, Granados i Malats l'hi tenen. El que havia de dir el text, era que no tenien un monument, i per això s'afegia que, amb caràcter particular, un industrial barceloní els en erigeix un a casa seva.

La feina del subconscient en tot això, és el record d'una frase que corregué per Barcelona quan es canvia el nom del carrer de la Universitat. És deia que aquest honor no es feia al músic, sinó al torpedejat. El popular empresari Gil, lo Chit, arribà a dir en aquella època, al nostre col·laborador Pahissa:

—Ja ho veus, Pahissa; aquest et marca el camí: fes-te torpedejar, i seràs cèlebre més aviat que fent música.

Una recomanació a temps

Som a l'època dels exàmens escolars, que és una de les èpoques de l'any que tenen anecdota propi.

Els exàmens, com totes les proves superemes, són rics d'aquell tipus d'anecdota que resta. Com ho són els parts, els casaments i àdhuc les defuncions.

Les anècdotes d'exàmens al llarg dels anys han arribat a formar un cos característic que donaria per uns quants volums divertits.

Tanmateix, però, aquest any no n'hem sentit contar cap de prou categoria, i no és pas que amb això vulguem dir que no s'hagi produït.

Però si no en sabem cap de l'any, tenim la certesa d'haver-ne recollit una d'inèdita, de fa uns quants anys, que és una peça d'antologia.

En Martínez Vargas examina d'Infància. L'aula és plena. L'examinant va de mal en pitjor i no aconsegueix treure el carro del pedregam. En Vargas el veu perdut i tira visiblement a acabar-lo de perdre. La sensació del públic és unànime: suspens irremissible.

—Vaya usted con Dios...

L'estudiant fa com qui es retira, però es repensa. I davant l'estupefacció del públic puja les grades de la tarima, es fica mà a la butxaca, treu una carta i li dona al professor.

—Me n'havia descuidat...

En Vargas l'obre, la llegeix i amb tot l'aplom de què és capaç diu, adreçant-se al públic:

—Senyors, mirin que és prou! Venir-me a mi amb recomanacions! Ara, si no fos que aquest alumne ja estava aprovat, no tindria més remei que suspendre'l.

Escultor i dramaturg

L'escultor Canyes, a desgrat de l'èxit falaguer de la seva darrera exposició —darrera i primera—, sembla que està convençut que el seu fort no és l'escultura, sinó la literatura, sobretot la dramàtica.

Es clar que entre els seus amics hi ha en relació a aquest punt concret tota mena de parers. Algun d'aquests amics explica una escena del drama més estimat d'En Canyes que és tanmateix una dada a tenir present.

Pare i fill —el barba i el galan— entaulen a propòsit de no importa què un violent diàleg. Tot d'una el fill enfureït es treu de la faixa un ganivet i escomet el pare, el ventre del pare. L'agredit —així ho marca l'obra— fa un bot endarrera escamat i diu:

—Ep...!

Després del monòsllab, cau el teló ràpid.

Ep!

En Canyes, emportat per les seves aficions literàries, ha adquirit, a més del costum d'escriure, el de llegir.

Un dia troba al cafè el ceramista Llorens i Artigues, i li diu, amb aquell aire tan seu d'home que ve de l'hort:

—Vols escoltar un parell d'articles?

En Llorens i Artigues, que sap per uns amics allò del drama, es mira En Canyes seriosament, estarrufa el bigotet, fa un bot endarrera escamat i exclama:

—Ep...!

En Canyes es sent alludit i fulminantment pregunta:

—Qui t'ho ha explicat?

Un Sant Antoni laic

A Sant Hilari Sacalm, cada any per Sant Antoni els paletes organitzen una festa i lloguen orquestra que toca a l'ofici i fa pasacalle al matí, sardanes a la tarda i ball a la nit. Aquest any, però, va venir de molt poc com els paletes de Sant Hilari no deixessin córrer la celebració del seu patró. Total perquè uns quants volien que l'orquestra toqués com cada any i uns altres no volien de cap manera que acompanyés l'ofici.

La batalla entre uns i altres es va resoldre finalment (el diumenge a la nit, o sigui la vigília) a favor dels partidaris de l'ofici. Però per poc els paletes de Sant Hilari aquest any haurien hagut de celebrar la festa de Sant Antoni laic.

Diumenge a Les Planes

Els dissabtes, al despatx, el magatzem, la fàbrica o l'oficina, aprofitant-se d'uns segons d'absència obligada del que vigila, dringa invariablement una veu que proposa, amb aires d'haver fet la gran descoberta:

—I si demà anàvem a passar el dia a Les Planes?

Immediatament sorgeix la colla, se'n signa el «cap», s'escull el punt de concentració dels espontanis excursionistes (!); la iniciativa, en fi, pren forma i resta sotmesa a una organització determinada.

tes ratlles sempre que en un espectacle de circ, o en un simple programa de varietats, descobreix un hàbil imitador de lladrucs, posem per exemple, hi associa invariablement el record d'aquestes «perereras» dominicals, atapeïdes de públic, del tren de Les Planes.

Fóra curiós que un dia, un d'aquests reporters per als quals l'ofici no sembla oferir entrebanca, arribés a demostrar-nos d'una manera evident el nombre de remarcables i excel·lents imitadors de grinyols animalístics

El dinar sota els arbres

L'endemà tot plegat es converteix en un equip de pantalons blancs, uns quants bandes d'excursió pessimament cenyides, uns quants turmells de noia creuats amb la veta blanca de l'espardenya, uns «pullovers» descolorits i heroicament passats de moda, el matrimoni feliç i pantagruèlic que a còpia de fontades i costelles a la brasa ha arribat a posseir una idea pròpia sobre l'excursionisme, atapeït-se platxeriosament davant les finestretes dels Ferrocarrils de Catalunya.

Ja a l'andana i un cop obertes les portes automàtiques, els vagons es faceixen vertiginosament de gent, coves de menjar i un xivarri tant o més important que la gent i els mateixos coves de menjar. L'atmosfera esdevé, en justa conseqüència, particularment espessa i perfumada de brillantina de baixa qualitat.

De la Plaça de Catalunya a Les Planes el viatge agafa totes les característiques d'una proesa digna de cronometratge, de calvari perfecte i sense atenuants.

Els revisadors opten sempre per aquell posat fatalista davant del qual el més prudent i recomanable per als passatgers són aquells circumstancials i no precisament comprometedors mots de comprensió:

—Vostès, els pobres empleats, en dies així deuen arribar al vespre allò que se'n diu rebentats...

L'empleat sempre abaixa un moment les parpelles amb la desolada identificació del que comprèn que li acaben de posar el dit a la llaga.

Els que, degut a les empentes, es veuen obligats a resignar-se a les quatre parets austeríssimes de la «pererera» per a fer el viatge de Les Planes, procuren, si més no, treure un brillant partit de la seva situació humorísticament privilegiada. Els més discrets ho celebren amb acudits més o menys aguts (predominen els darrers), que tenen la delicadesa de no fer-voles escoltar a desgrat. Els altres —els indiscrets, s'entén— procuren excel·lir en les més intrínsecas imitacions animalístiques, i a voltes fins arriben a fer-se mereixedors de sinceres i prolongades rialles d'admiració.

Potser és per això que el que signa aques-

que varen sentir-se posseïts, per primera vegada, s'entén, d'aquest do de la natura tot viatjant dins un d'aquests modestíssims compartiments destinats al transport de la fauna canina.

Sovint, quan us entreteniu elaborant l'itinerari d'alguna excursió, hi ha qui us interromp les oracions per a demanar-vos: —Ja hi trobarem alguna font?

Evidentment, per un excursionista o simple aficionat a les arrossades sota els pins, una font és una cosa que satisfà plenament totes les ambicions d'un dia passat lluny de l'asfalt de la ciutat amb totes les grisors i misèries de la vida de suburbi comprès.

I bé, a Les Planes aquest problema de suma transcendència fou d'immediata i sorprenent solució. Els propietaris de bars i restaurants, amb el cop d'ull infalible que sol's proporciona una gelosa vigilància del calaix, comprenent que una simple font d'aigua corrent, amb les corresponents pseudo-proprietats medicinals pomposament anunciades, podria convertir-se perfectament (i no és joc de mots) en una admirable font d'ingressos, cuturaren a furgar la terra i a sollicitar la col·laboració del primer lampista.

En l'actualitat, mig per obra dels cartells populars que penja prestigioses teranyines damunt les coses més banals i absurdes, a Les Planes hi ha —fent, naturalment, les excepcions del cas— un prodigi d'aigües medicinals (amb el corresponent comptador) que fan les delícies dels addictes a aquelles escaients contrades i que àdhuc han sabut conquerir-se un lloc d'honor en bon nombre de taules de la nostra petita burgesia.

Tanmateix, ací i allà, fa fe segueix avançant pausadament, tot obrint-se pas amb la mística blancor del seu bastó de cec...

Cada diumenge Les Planes es desvetlla amb el fum blau de les primeres costellades. A voltes aquest fum s'hi remarca tan pròdigament que fins arriben a confondre'l amb la fina boirina matinal entelant el perfil de totes les coses. Sota el verd tendre dels pins, contrasten unes colles bigarrades esquinçant l'apacible pau de la muntanya amb un tros —pèssim d'entonació— de

qualsevol cuplet del moment. El xivarri, però, el dinamisme àcid i pintoresc dels que transiten joiosament per Les Planes no aconsegueix la seva màxima maturitat fins als voltants del migdia, quan l'aire us arriba embolicat amb les olors coents dels sofregits que espetegen furiosament dins les cassoles de terrissa.

Llavors aneu veient:

Un senyor amb guarda-pols —quina estúpida de guarda-pols quan no compta amb el teló de fons d'uns prestatges que el justifiquin! — bufa, grotesc, de quatre grapes, uns troncs que semblen disposats a abrandar-se.

Una parella d' enamorats s'endinsen cap al bosc, les mans enllaçades, a la recerca d'un feix de llenya i que—en alguna cosa bé podem permetre'ns una certa experiència— retornaran sense feix de llenya.

Sota la coberta —canyes i fullaraca— d'una font, dansen diverses parelles al compàs de la música sincopada d'un manubri ple de xacres que tracta de ressuscitar, disgraciosament, els moments més ensucrats de qualsevol sarsuela sobrevivent del segle passat.

Flora una criatura des del fons d'un cove. Passa un pom de noies cantant una cançoneta castellana d'una carrincloneria incontestable.

Tres mitjos excursionistes —diem mitjos perquè les bandes i els pantalons d'excursió confraternitzen amb el capell i l'americana de carrer que completen llur indumentària— discuteixen sobre les possibilitats de l'Estatut, tot infiltrant al greixós bot de vi un alarmant moviment de circumvallació.

Les noies del trapezi xisclen amb les cames al vol.

Aquesta és l'hora de les confidències i de solidificar amistats.

—No li sobraria pas un retallet de ceba a vostè?

Al cap d'una estona i quan la ceba ja deu haver complert a bastament les seves altes funcions culinàries, la generosa donant es creu en el dret d'encetar una conversa entre monòtona i familiar:

—Al meu marit, aquí on el veu (l'ahudit enretira els ulls del diari com presentint l'excessiva intimitat de la confidència) l'arros hi agrada ben cruït.

Encara el so groc d'un acordeó (la frase és d'En Josep Pla) que us l'imaginem corgolant-se com un gat mandrós i sensual.

Els tres aixafats del tir de colom ressonant dins una fondalada.

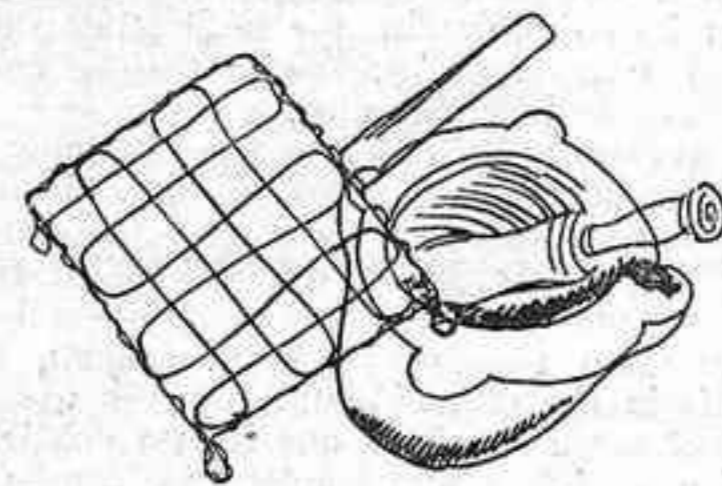
Per entremig d'unes branques de pi desesperat constateu el lliscar del tren elèctric, talmant una prodigiosa joguina mecànica.

Uns xicots amb samarreta d'esport i pantaló blanc —literalment beguts— treuen ingenuament el cap des de les escenogràfiques altures d'una avioneta de fotògraf.

Algú que tracta de posar una mica de concòrdia entre els que juguen al camp de futbol xiula energicament, amb la clàssica energia del que lluita inútilment per imposar-se.

Per una associació d'idees que no creiem necessari exposar, tot plegat, tot aquest ambient fresc i generós que es respira a Les Planes us actualitza el record de les millors teles d'En Colom. Es un record, però, estilitzat i que contrasta eloquentment amb els ribets de fals modernisme i d'aplec mistificat que us ofereix qualsevol indret dels més concorreguts de Les Planes.

I és que des del punt de vista purament pintoresc o simplement decoratiu, sempre esdevindrà més graciosament alada una multitud sobreixint sota la vela blanca i lluminosa d'una tartana que no pas una

altra multitud —numèricament superior— abigarrant-se geomètricament en una vulgar andana d'estació.

El progrés tendeix a l'estandardització més despietada i en la seva vertiginosa conquesta no existeixen concessions ni per a pàtines més venerables ni per a les velleïtats més tèbiament perfumades de pergamí i auca vuitcentista.

Fet i fet, aquesta és, potser, l'única objecció seriosa i vagament sentimental que pot veurem el clíxer optimista de qualsevol diumenge passat sota l'ombra dels pins de Les Planes.

MANUEL AMAT

(Apunts de S. Mestres)

L'APERITIV

Cabarets per a matrimonis.—Abans (jo, sempre que dic abans, em refereixo a dotze o quinze anys enrera), els cabarets eren envidiosíssims, es ballava amb una correcció absoluta, les dones ensenyaven molta menys pell que en l'actualitat, la gent bevia moltes més taronjades i aigua mineral, fumava un deu per cent de tanguistes, les atraccions dels cabarets eren manses i honestes, i, malgrat tot això, els cabarets eren una cosa perversa; anomenar la paraula cabaret era com anomenar l'entranya en la qual el diable acumulava més bilis i més mala intenció. Quan a una senyora li deien que el seu noi freqüentava els cabarets, encenia dos ciris a Sant Antoni, etc., etc., etc. I els cabarets, amb tot llur ensopiment epidèrmic, tenien un prestigi d'escàndol ben meregut, perquè hi havia embriacs autèntics que feien grans terrabastalls, que trencaven copes i senyalaven la pell del pròxim; alguns cops entrava la policia a desfer bronques i a endur-se'n culpables; les dames del cabaret eren molt més aficionades a l'histerisme que no ho són ara; sempre entre els barrilaires hi havia un noi que deia que era metge sense ésser-ho i feia la respiració artificial al que la necessitava i les pressions abdominals a les xicotetes atacades d'histeria.

Anar al cabaret aleshores tenia un cert atractiu. Els casats procuraven presentar-s'hi amb tota la impunitat, d'amagatotis, quan tenien la dona molt lluny i estaven convençuts que ningú no els podia comprometre. El que ens donava una condició especial de llibertat era poder anar als cabarets sense por que ens delatés ningú, i sense que la nostra presència en aquells llocs ens tingués d'embolicar en res de compromís.

En aquella època eren raríssims els matrimonis que s'arriscaven a presentar-se en un cabaret; tenia d'ésser un marit molt ulla o molt càndid perquè fes una cosa així. Jo recordo que alguna nit, al Maxim's o l'Excelsior, havia vist entrar com una rara avis un matrimoni amic, i aquest fet era comentadíssim, s'hi sucava pa sis mesos seguits. El matrimoni que havia comès aquella imprudència corria molts perills; com que la nova s'escampava com la pólvora, passava que a la cuinera d'aquest matrimoni no li volien despatxar res a la plaça, i la dida del nen es trobava al Passeig de Gràcia que totes les altres dides li feien mala cara. Recordo que nosaltres citàvem un dia excepcional dintre la vida alegre de Barcelona, aquell dia que hi havia hagut «entrada de matrimonis» en un cabaret, i deiem això en el llenguatge dels caçadors quan parlen d'una entrada de tudons o d'una entrada de guatlles mareses en un país on no s'acostuma a veure-n'hi mai.

Ara els costums han canviat. Als cabarets es vesteix d'una manera molt més aproximada al nudisme. Les nenes de quinze anys s'empassen tres whiskys com si tal cosa. El ball que s'estima més és la bellugadissa de les rumbes cubanes. Les atraccions dels cabarets són senyorettes que moltes vegades no duen més que un estripte *cache-sexe*, i malgrat la major llibertat de costums i d'espectacle, els cabarets han perdut tota la perversitat i tota la truculència. Raríssimes vegades en un cabaret hi ha dues persones que es barallin, i es pot assegurar que ningú no s'atreveix a trencar una copa; els embriacs són gairebé nuls, i si algú beu una mica massa ho dissimula com el Tartuf més afinat. Avui dia als cabarets hi va una quantitat de matrimonis i de noies solteres amb llurs famílies, superior a la quantitat de senyorettes llogades per la casa o invitades per llurs amics. «Hollywood», per exemple, en ple carrer Nou i tocant al Paral·lel, és un local com era la Sala Mercè quan jo duia una marinera d'estudiant i m'hi acompanyava els dijous a la tarda un capellà que es deia mossèn Puig. «Hollywood», que aquest hivern ha resultat el lloc més picant de Barcelona, s'ha vist visitat per matrimonis piadosíssims de dintre i de fora de Barcelona. Les senyores casades fumen i beuen whisky, destapen ampolles de xampany com en el bon temps de la guerra, donen la seva opinió sobre les artistes de la casa, i llurs marits els expliquen els noms i les característiques de cada artista. Saben que aquella és l'amiga de Fulano que és un conegut o un parent del matrimoni, i la senyora fa saber al marit el concepte que li mereixen les cames de l'artista observada.

Jo he vist, en taules ocupades per matrimonis burgesos, artistes del cabaret invitades a beure una copa de xampany i a donar la seva opinió sobre l'Estatut o sobre la situació moral i econòmica del país. Jo he vist senyores casades demanant a la mateixa artista quan se'n feia de mitja dotzena de mitges, amb la particularitat que l'artista és de les que no n'usen. De vegades en els cabarets les dames barcelonines fan preguntes d'una gran candidesa. Aquesta mena de vacuna que han sofert els cabarets de la nostra decentíssima burgesia els ha tret tota la malícia. Els amos prou fan el que poden per presentar artistes ben excitants, i per fer unes mesures d'alcohol ben generoses, però no passa res, és a dir, passa que cada dia hi ha més matrimonis, més gent pacífica i honesta que va a contemplar objectivament el vici, amb l'egoisme del que es mira els toros des de la barrera. Els veritables barrilaires i els veritables disbauxats aviat no podran anar als cabarets, perquè els han pres el seu lloc les persones que abans només es dedicaven a tirar pa a les oques.

Els llibertins del país hauran de llogar un local destinat a conferències de Sant Vicens de Paul o a alguna cosa semblant, i allí produir-se amb una contenció i una discreció absolutes per veure si dins del local es produeix la flama de la perversitat i de l'escàndol, perquè si s'han de refiar dels cabarets i altres llocs de perdició, més val que pleguin.

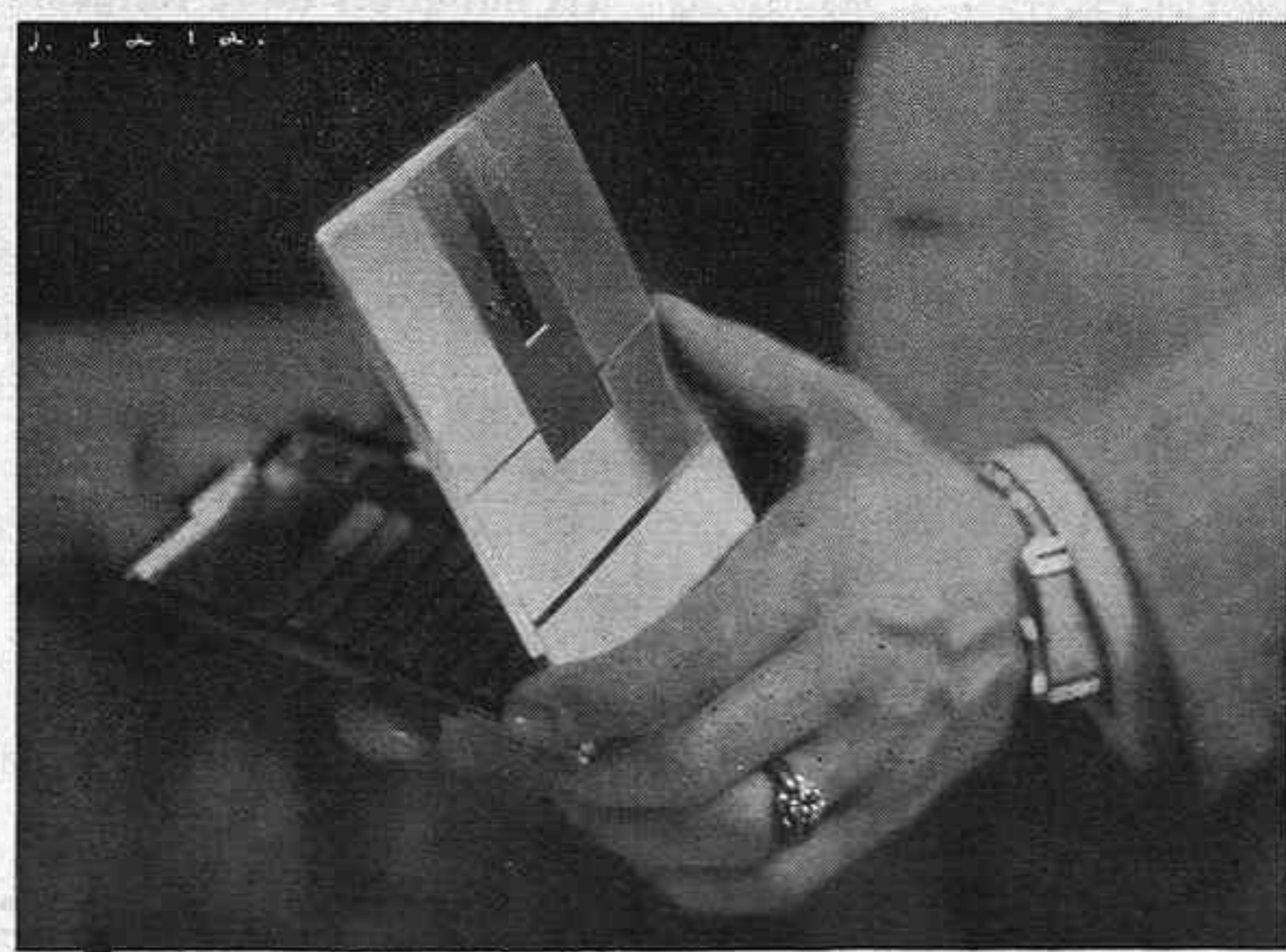
JOSEP MARIA DE SAGARRA

MERCADER

CAMISES amb REFORÇ JHON
DOBLE DURACIÓ Preus limitats
34, PORTAFERRISSA 34

NOVETATS
EN CAMISES
Jaume I, 11
Tel. 11655

J. ROCA
EL JOIER DE LES
CREACIONS EXCEPCIONALS

RAMBLA CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

¡Nerviosos!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions),
memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, perduda de
esa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les
dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen de les
ment nervioses.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,
més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tots menys d'excésos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comandants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Distribuir-se i trametreix 0'25 ptes. en segell de correu per al franquigat a Oficines Laboratoris Sòka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

REPARACIONS I DEUTES

La Conferència de Lausana

Abans de la guerra, els caps de govern i els ministres d'Afers estrangers no es permetien gaires vegades passar la frontera del país. Si no es tractava d'acompanyar el cap de l'Estat en un viatge de cortesia, els ministres es mobilitzaven només per anar a posar primeres pedres, inaugurar obres públiques o fer algun miting electoral. Ara la tasca ministerial, en un país que tingui una política exterior important, exigeix els viatges per terra, per mar i per l'aire. A més de les reunions de Ginebra, cada any es celebren una o dues conferències transcendents que reclamen la presència d'uns quants caps de govern i d'uns quants ministres de primera categoria.

De la guerra ençà, les conferències internacionals que s'han reunit són tan nombroses que és impossible retenir a la memòria els noms de les ciutats que els han prestat el nom. No cal pas comptar entre aquestes conferències les d'interessos limitats, com, per exemple, la de Trànsit i Comunicacions que va celebrar-se a Barcelona. Ens referim només a les conferències que tenen per objecte la reconstrucció d'Europa. Els problemes de les reparacions i els deutes de guerra han exigut un nombre de conferències extraordinàries. Cada reunió ha estat precedida per una expectativa justificadíssima, i la pròxima sempre ha semblat la més important, la definitiva. Tothom recorda perfectament les darreres, la que va donar origen al pla Dawes (1924), i la recentíssima, la del pla Young (1929). I cada vegada el problema es presenta igualment complicat, i s'ha de recomençar de cap i de nou.

L'any 1929, quan fou establert el pla Young, semblava que els problemes de les reparacions i deutes quedaven solucionats per tota la vida. El pla Young va matar el pla Dawes, i ara Lausana liquidarà el pla Young, aquella conferència de La Haia en la qual Snowden jugava tan fort com si s'anés a determinar l'esdevenidor d'Europa durant mig segle.

El pla Young va establir, amb caràcter que semblava definitiu, la capacitat de pagament d'Alemanya i va dividir les anualitats a pagar en dues partides: la condicional, la del deute comercial destinada als Estats Units i Anglaterra, i la incondicional, destinada a les reparacions. Alemanya es va comprometre a pagar anualment en concepte de reparacions un miliard 200 milions de marcs o a França, 300 milions a Itàlia i 125 milions a Bèlgica, durant cinquanta anys.

De La Haia ençà, les coses han canviat molt. La crisi econòmica i l'atur forçós plantegen altra vegada la qüestió de la capacitat de pagament per part d'Alemanya. Des d'un altre aspecte, la baixa de preus de les mercaderies obliga a reconèixer que des de l'any 1929 la situació ha canviat molt. La qüestió ha canviat tant que, ara fa un any, el president Hoover va concedir una moratòria als creditors dels Estats Units. I es va acordar que tot el mecanisme previst a La Haia quedés suspès. La moratòria acaba el dia 30 d'aquest mes a mitja nit. Però, després de la moratòria, el canceller alemany Brüning, destituït recentment, va declarar que Alemanya no podria pagar. Es cert que a Alemanya li és molt difícil pagar, però també és cert que no vol pagar. Calia, doncs, posar-se d'acord abans d'expirar la moratòria: calia reunir una altra gran conferència, amb tota la complicació mecànica d'aquests grans treballs polítics i diplomàtics. Es va decidir celebrar-la al castell d'Ouchy, de Lausana, i s'ha esperat tant com s'ha pogut, fins a darrera hora.

La qüestió es presenta com sempre: capacitat de pagament per part d'Alemanya i reducció de la quantitat a pagar. Sobre el primer extrem tindran la paraula els experts, i sobre el darrer els experts i els polítics. Alemanya allega que amb les quantitats que ha lliurat ha pagat amb escreix el valor de les reparacions, afirmació que els francesos neguen.

Per part dels aliats hi ha altres problemes. Fins fa poc, Anglaterra ha sostingut la teoria de la necessitat de passar un «cop d'esponja» als problemes de les reparacions i deutes. Actualment sembla que Anglaterra comparteix el punt de vista de França, contrari al «cop d'esponja». En canvi, Itàlia s'ha decantat sempre de la banda d'Alemanya, favorable a l'anul·lació de reparacions i deutes.

La teoria del «cop d'esponja» es funda en la creença que les reparacions i els deutes són la causa principal de la crisi econòmica, teoria que neguen molts, entre ells un home tan significat com el líder socialista francès Léon Blum, que subscriu no obstant la tesi del seu partit favorable a l'anul·lació. Entre els que comparteixen l'opinió segons la qual les reparacions i deutes no tenen la culpa de la crisi, hi ha qui fa observar que en un any de moratòria no s'ha pas notat que la situació econòmica millorés.

Entretant, com en pensen els Estats Units d'aquest problema? Perquè cal tenir en compte que, fet i fet, reparacions i deutes tot desemboca a la Tresoreria de Washington, puix que tots els creditors d'Alemanya són deutors dels Estats Units. Doncs bé, els Estats Units callen com un mort. I, encara que sembli un absurd, no estan representats a Lausana. Només hi tenen l'«observador», un home al qual se li pot consultar tot, però que no pot comprometre's a res oficialment. Donarà una idea del que pensen els Estats Units el fet que la recent Convenció del partit republicà celebrada a Chicago no ha dit un mot sobre aquest problema. Els Estats Units no volen barrejar-se en els afers d'Europa, pretenen viure en un món a part, com si no totes evident que hi ha una interdependència mundial en tota mena de qüestions.

De moment, la Conferència de Lausana ha pres un acord sensacional que consisteix en una declaració que signen Anglaterra, França, Itàlia, Bèlgica i el Japó, o sigui les cinc potències invitants, segons la qual, mentre duri la Conferència, queda suspesa l'execució dels pagaments per reparacions i deutes. Cal suposar que l'observador dels Estats Units ha estat consultat. Lausana podria ésser el pròleg d'altres deliberacions més importants. Pots ser preten allargar indefinidament aquesta Conferència i no donar-la per closa fins que s'hagi arribat a un pla més ampli de reconstrucció d'Europa. Hi ha el problema de la crisi econòmica de l'Europa central que demana una solució urgent. En resum: la feina més important de Lausana és fer possible la solució d'altres qüestions, emmetzinades per les reparacions i els deutes. Amb esponja o sense, Lausana pot facilitar o fer fracassar un pla més vast, i pot crear una atmosfera favorable o desfavorable a la Conferència del Desarmament.

MANUEL BRUNET

Mirant a fora

Hoover, en decadència

Hoover tasta, a hores d'ara, les amargors de la impopularitat. Hom el fa responsable de tots els mals que pateixen els Estats Units. Els diaris satírics el ridiculitzen i fan circular historietes. Heu-en aci dues:

Una noia, el dia abans de casar-se, té remordiments i confessa al seu promès que abans de conèixer-lo, ha tingut una aventura que arribà bastant enllà.

El promès no s'ho pren tràgicament, sinó que li diu, a tall de consol: —Jo també t'he de fer una confessió dolorosa, que no sé si em perdonaràs perquè la meua falta és molt més greu que la teua: Vaig volar per Hoover...

Una senyora entra a comprar un llit en un gran magatzem de mobles. El dependent fa l'article amb tot brio. Els compradors van tan escassos en aquests temps de crisi!

Senyora, aquest llit, a més a més de sòlid, és històric. Hi ha dormit el president Hoover. Encara s'hi veu la udepresión.

Cura de solitud

—Hi haurà molta gent? —preguntava Gorgulov un dia d'aquests abans de compareixer davant el tribunal.

Com li responguessin que la sala era atapeïda, i encara havia quedat molta gent a fora, va dir, disgustat: —Si que em sap greu! La meua malaltia es revifa quan veig massa gent al meu voltant. Estic molt millor quan quedo sol a la cella, treballant.

Jugar amb foc

Com que els diplomàtics no han inventat la pólvora, no es recorden que és una matèria explosiva. (Simplicissimus, Munic)

Exigències fotogèniques

Després del dinar ofert pel govern francès als delegats anglesos, de pas cap a Suïssa, fou qüestió d'impressionar uns quants metres de film per als noticiaris.

Les vistes foren preses al jardí del ministeri d'Afers estrangers.

Els anglesos, Mac Donald i sir John Simon, duïen americana grisa; Herriot i Palmade, blava, i Marchandau i Leygues anaven de jaqué, negre, naturalment.

Aleshores, el cameraman disposà el grup. —Els agrisos que passen més endavant; és un color que no queda tan bé a la pantalla com el blau.

I vetaquí el per què de la collocació dels personatges en el film, collocació que no té res a veure amb el protocol, sinó amb la fotogenia.

Sociedad Tranvia de Barcelona, Ensanche y Gracia

Vencent l'1 de juliol propinent el cupó n.º 48 de les Obligacions al 5 per 100 d'aquesta Companyia, s'informa als senyors posseïdors que el pagament de l'expressat cupó quedarà obert des de l'esmentat dia, a raó de pessetes 12'50 cada un, deduint pessetes 1'6334 per impost del Tresor, a les oficines d'aquesta Societat, Ronda de Sant Pau, 43, principal.

Barcelona, 16 de juny de 1932. L'Administrador-Delegat, ALFRED ARRUGA

MOBILIARI D'ART BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16385 BARCELONA

UNA AVIADORA MORTA PEL SOL

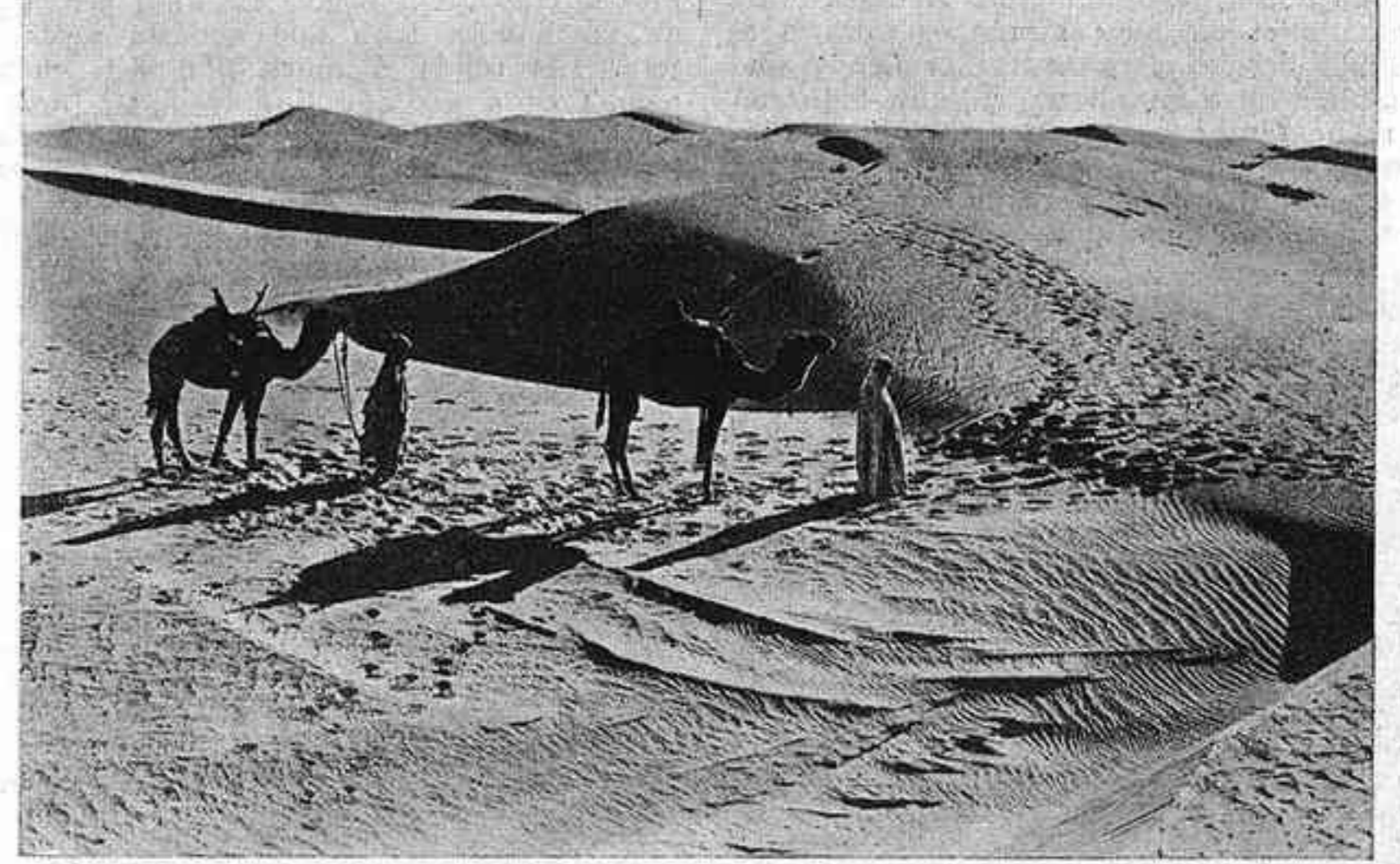
Lena Bernstein

Durant segles ha resultat un tòpic de la literatura la mort del guerrer en el camp de batalla, caigut sota el pes de la fatalitat que ha fet inútil — i, per tant, més bell — l'esforç de tota l'ànima i de tot el cos. Avui la guerra fins ha perdut aquesta imaginació de bellesa, i als horrors absurds i a les follies inútils s'ha afegit la mort de l'heroi, colgat dins els refugis trasbalsats per les bombes o disfressat amb la careta preservadora dels gasos asfixiants.

Resta encara una mica de bellesa en la

Es possible que els aviadors de Biskra no donessin crèdit a la relació de Lena Bernstein, ja que duïa l'avió sense homologar i no posseïa els papers en regla. Preguntada oficialment sobre els seus propòsits, respongué que es proposava volar cap a Noruega i que no havia demanat permís de por que li fos negat.

Com que tenia molt de prestigi entre els aviadors, per les proeses realitzades, per la serietat de la seva vida, tothom s'apressà a fer-li agradosa l'estada a l'oasi que ha me-

Les dunes dels voltants de Biskra

mort d'alguns herois del dia: l'aviador escalfat en la caiguda de l'aparell que transforma el cer perfeccionat del seu mecanisme en la cera mitològica de les ales d'Icar; l'explorador arriscat per les regions desconegudes, on deixarà els seus ossos que altres exploradors trobaran com fita mil·liària d'una ruta ideal; l'home de ciència que maneja substàncies terribles contra la malaltia de la qual vol alliberar la humanitat...

A l'aviadora Lena Bernstein li estava reservada una mort ben estranya per a qui havia pogut ajuntar els rècords de distància i de duració. No sabia dir rotundament si digna o indigna d'una recordwoman, si bella o vulgar, si horrible o envejable, però ningú no deixarà de creure-la inesperada i singular.

Lena Bernstein era nada a Leipsic, el 9 de gener de 1906, de pare israelita rus, que hi vivia refugiat. Més tard els seus pares es traslladaren a París i ella l'any 1928 entrà a l'escola d'aviació de l'Aero-Club d'Auvernia, on féu tals progressos, que d'abril a octubre obtingué el títol elemental i, en desembre, el superior.

El 19 d'agost de 1929 va batre el rècord femení de distància cobrint 2,268 quilòmetres des d'Istres a Sidi-Barami (Egipte) i passant la Mediterrània pel lloc més ample.

Sense adormir-se embriagada per l'incens de la glòria, el 2 de maig de 1930, arrabassà a Maryse Bastié el rècord femení de duració, que restà homologat a 35 hores, 45 minuts i 55 segons.

Però la fortuna és inconstant — i potser més per a les persones del seu sexe — i Maryse Bastié reconquerí el rècord, car el 5 de setembre de 1930 volà 37 hores, 20 minuts i 57 segons.

Lena Bernstein, enlluernada per la llum de la glòria que li semblava més cobejable d'ençà que es trobava en la penombra dels vençuts, ja no vivia sinó per a tornar a emprendre un gran vol.

A la fi, ajudada pel camiser Guy, comprà un aparell apropiat per al seu intent, però en aixecar-se a Istre, capotà i es trencà un turmell; restà un xic coixa.

Sense descoratjar-se, provà d'empendre nous vols al març i al desembre de 1931, però no reeixí. Després intentà el vol París-Tòquio, que fracassà en sortir d'Atenes.

Fa un mes i mig, se n'anà a l'Algèria cercant, per al gran vol que havia de tornar-la al primer lloc de l'aviació femenina, una contrada més propícia que l'Illa de França, plena de boires, i que Marsella, fuetjada pel mistral.

Sembla que el servei d'aviació argelina li negà el permís demanat, ja perquè judiqués impropri l'avió que conduïa, ja perquè no cregués l'aviadora prou forta per a resistir les dificultats de la nova empresa.

L'aviadora no tenia la vista ni la salut d'abans, patia d'insomnis i recorria al gardenal per a poder dormir.

De sobte, el primer de juny arribà a l'aeròdrom de Biskra. Digué que havia sortit de Toussus-le-Noble, que havia tocat terra a Orange i que havia saltat la Mediterrània pel cantó de Philippeville. També manifestà que volia emprendre un vol cap a Egipte i Damasc, però demanà que no ho expliquessin a ningú.

rescut la denominació de Jardí d'Alà. Precisament perquè es trobava en situació difícil, hom tingué interès a no molestar-la amb assiduitats entorn d'ella. Prou hauria valgut més que l'haguessin vigilada cercant-la el dia que no tornà a l'aeròdrom, car és probable que l'haguessin trobada viva.

El vespre del dia que arribà va respondre a un aviador: «Ja no faig projectes: em surten tots malament. Ara només penso en l'esmorzar de demà.» En efecte, era convidada per un capità, juntament amb un comandant i un coronel.

A la nit, sortí de l'hotel amb dues ampolles de xampany, el revòlver que demanà a un amic i el mantell de cuir d'aviadora. Pregué un cotxe de cavall i es féu dur cap al camí de l'oasi de Tolga. A cinc quilòmetres de Biskra, donà 20 francs de propina al cotxer i el féu entornar, dient-li que volia passar la nit damunt de la sorra.

Els cotxers i camellers de Biskra estan acostumats a totes les extravagàncies dels turistes — anglesos, que diuen ells — i saben que una sortida nocturna pels soralls és una temptació per un home i àdhuc per una dona d'Europa.

Ningú es preocupà que l'aviadora no tornés a la població, perquè la creien a Tolga, Ouled Djellal o algun altre oasi dels Zibans.

Però el dia 8 fou trobada sense vida prop d'on la deixà el cotxer, amb les ampolles del xampany mig buides i dos tubets de gardenal, sense les pastilles.

Hom cregué que s'havia emmetzinat, i fou enterrada, mentre els seus pares es desesperaven a París.

Els seus amics reaccionaren aviat contra la idea del suïcidí, perquè no li havien notat res propi del qui vol matar-se.

Lena Bernstein estava acostumada al soporífer, prop d'ella foren trobades unes pastilles senceres, al fons de les botelles restava força soladat: havia pres menys dels 4 grams, quantitat insuficient per a morir.

Si hagués volgut suïcidar-se per la contrarietat de no ésser-li permès un gran vol, podia deixar-se caure amb l'avió, al mar o al desert, com podia fer ús del revòlver.

Descartada la idea del suïcidí, s'arribà a la conclusió que Lena Bernstein havia estat morta pel sol.

Capficada pels impediments que trobava en el seu intent, decidí passar una nit a la sorra, de cara al cel de Biskra, tan pur, tan blau, que sembla que hom pugui abastar les estrelles.

Les nits de Biskra!... Són un mar de dolçor en què Leopardi hauria naufragat sense defallença... La penombra, el silenci, la calor s'amaren del sentiment de fatalitat fecunda i de resignació activa que són el secret de l'Islam, i l'ànima reposa i oblidada totes les penes.

Cap a la matinada, hauria volgut dormir, tirant gardenal a la beguda; i la son, arribada tard, la féu insensible i la deixà a mercè del sol.

Al desert, els contrastos són violents i el sol és xuclador talmant com els encisos del nirvana. Una dona feble, adormida al sol del Sahara, ja no es desperta.

Per això Lena Bernstein fou trobada, al cap de sis dies, morta pel sol en un replec de la planura grogosa que s'estén pels voltants de Biskra.

MIGUEL CAPDEVILA

Tranvías de Barcelona a S. Andrés y Extensiones, Sociedad Anónima. Vencent l'1 de juliol propinent el cupó n.º 44 de les Obligacions al 4 per 100 d'aquesta Societat, s'anuncia als senyors posseïdors que el pagament de l'expressat cupó quedarà obert des de l'esmentat dia, a raó de 10 pessetes, deduint pessetes 1'3671 pels impostos del Tresor, a les següents cases de banca: S. A. Arnús-Garf, Banca Arnús S. A. i Crèdit Lyonnais. Barcelona, 16 de juny de 1932. El Director, ALFRED ARRUGA

AX-LES-THERMES. Refaci la seva salut i reposi de l'agitada vida de la ciutat. Grand Hotel du Casino. CASINO·TENIS·CAZA·PESCA. PER A FOTOGRAVATS, LA CASA ANTONI MARTI. Màxima rapidesa. Màxima qualitat. ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE LA LLENGUA CATALANA AMB LA CORRESPONDÈNCIA CASTELLANA. Nova edició redactada segons les «Normes» de l'Institut d'Estudis Catalans. Acaba de publicar-se el VOLUM SEGON. Comprèn les lletres D a I. Consta de 1.019 pàgines amb 1.277 gravats intercalats al text, 36 làmines en negre i de color i 6 mapes a diferents tintes. Tots els que vulguin escriure el català amb perfecció han de comprar-lo. Es ven al comptat i a terminis. Demaneu-lo a totes les llibreries. Salvat Editors, S. A. - Mallorca, 41 a 49. - Barcelona

LES ESTRENES

"Els ulls del món"

Una important firma americana qualifica els seus noticiaris d'ulls del món. Els noticiaris, no ens reca de dir-ho, són excel·lents, però aquest lema que ells orgullosament ostenten, potser resulta un xic equivocat. Sinó que vulguin dir que el món es mira a si mateix! Perquè el reportatge gràfic, bé que dona la idea d'un ull mòbil, que esguarda el món, també pot suggerir la idea d'un mirall que reflecteixi tota cosa notable que en el món succeeixi; però mai no ens faria pensar en un món que mira. I amb tot,

El film aquest no sembla commoure el públic, el qual no es deixa convèncer. I amb tot, la història és per commoure. Què passa, doncs? Heus-ho ací. Els rètols en tenen tota la culpa. Un negoci espatllat per culpa de la manera amb què aquesta tasca és feta. Els rètols d'aquest film són encara plens; és a dir que l'interrompen. Aquestes interrupcions no són freqüents, sinó excessivament llargues. Hi ha una fórmula tan dogmàtica com absurda que regula el que ha de durar un rètol. Aquesta fór-

"Els ulls del món"

hom pot parlar en un sentit més definit dels ulls del món. Es quant món és sinònim de societat, de món social. Aleshores els ulls del món és l'opinió pública, que com una sanció inapel·lable vigila i jutja la nostra conducta.

La hipocresia, els judicis temeraris, la calúnnia, és a dir l'opinió pública, emmetzinant una existència, una noble existència de vegades, ha estat un tema dramàtic que ha donat al cinema força motius de films. Per no citar sinó obres mestres, recordarem *El món contra ella*, *La dona marcada* i *L'opinió pública*, aquest darrer film de Chaplin conegut aquí amb el títol d'*Una dona de París*.

Obres mestres, hem dit. Al costat d'elles no és pas el cas de posar ara el nou film de Henry King, *Els ulls del món*. Ah! quins ulls més tèrbols de vegades. Nou aquest film fins a cert punt. Ja fa temps que s'hauria pogut estrenar. King, que és un home de talent i sobretot d'experiència, que sabia perfectament la fórmula del film mut, avançava també resoltament pel camí del parlat. No que el seu film sigui intaxtable. El micrófon no sembla encara posseir la ductilitat que ha aconseguit darrerament. Ens sembla notar això en la manera a voltes un xic artificiosa que s'acusa en la composició de certes escenes. Els personatges evolucionen algunes vegades amb certa poca traça. De vegades, diem, perquè almenys en dos moments la interpretació és superba i acreditada de bo de bo una direcció.

El film comença amb un sermó sobre la hipocresia i acaba com quasi tots els films. Contràriament al que creuen certs moralistes que no van al cinema, les bones persones abunden més en els films que no pas en la vida. I en això el cinema també és, a la seva manera, hipòcrita. Naturalment que tot el mal de la història, i no hi hauria història si no hi hagués mal, ve d'una dona que té molt males intencions, però a la fi reconeix les seves errors i tot acaba en un prat florit i en un petó que vol ésser l'inici d'una nova vida. I sempre els films acostumen a acabar aquí. Un film com *El món marxa*, que comença allí on els altres acaben, no sembla pas gaire del gust del gros públic.

mula ha estat establerta d'acord amb la lectura, tal com es realitza en una classe de pàrvuls. Ja sabem que escriure això és tasca estèril, però francament és irritant que un rètol, que ja és prou que vingui a pendre el lloc que correspon a les imatges, arribi a durar el temps de poder-lo llegir cinc vegades. El públic no pot interessar-se de cap de les maneres per una història que s'interromp en forma semblant. I aquell que de totes passades vol seguir el film, s'irrita de mala manera davant d'aquestes interrupcions.

Dels rètols del film *Més enllà de la victòria*, més valdria no parlar-ne. Fins a la meitat del film, són com els d'*Els ulls del món*; en canvi, a la segona meitat apareixen superposats a les imatges, però emmarcats en un rectangle el tamany i situació del qual damunt la imatge varia capritxosament!

Els films *El triomf de Chan* i *La vall de les sorpreses* tenen poc interès. Del primer direm que segurament a la segona vegada de veure'l hom arriba a comprendre'l, tan complicada és la intriga! El segon és un típic film cavallístic extret d'una novella de Zane Grey que es pot llegir en castellà amb el títol *El camí del Arco Iris*. Literatura com la de Peter B. Kyne i J. O. Curwood, plena de possibilitats cinematogràfiques, feta ja a ben segur pensant en el cinema de l'Oest.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

—que el primer film realitzat a Hollywood per Lillian Harvey serà dirigit per Ernst Lubitsch?

—que a Nova York ha tingut un gran èxit *A nous la lliberté*, de René Clair, que acaba d'estrenar-s'hi?

—que el film que Eisenstein ha dut de Mèxic duu un títol castellà? Es titula *Que viva Mèxic*.

PANORAMA

El Dia del Cinema

Dissabte passat, dia 18, quedà instituïda a la nostra ciutat la Diada del Cinema. Els actes que hom havia organitzat per aquesta primera Diada del Cinema aconseguiren un èxit complet.

Només és de doldre que la propaganda de la festa fos impresa en castellà. Fou una distracció lamentable. Volem creure que algun dels organitzadors devia adonar-se'n, ja que al vespre vàrem quedar agraïdament sorpresos en veure que tot, en el sopar i en els altres actes, era cent per cent català.

Caldrà, els altres anys, recordar que es tracta d'una festa local i que som a Catalunya. No és pas difícil.

Films que esperen

No sabem ben bé per què les cases distribuïdores de films ens fan veure les produccions amb tant de retard. Motius purament comercials, naturalment. Cal guardar els films-bomba per al centre de la temporada.

I bé: és que l'anyada pròxima serà tan pobra de novetats veritables que calgui re-fer-se de moltes d'aquest any?

Això, per altra banda, és un excitant. La gent es fa un tip de llegir a les revistes franceses notícies d'una insistència delirant. *L'Atlàntida* de Pabst, derivada de la novel·la de Benoit, amb Brigitte Helm com a protagonista, esdevé una obsessió dels aficionats. Han començat a circular fotografies: muntanyes immenses, planúries desolades, barbes bíbliques sobre rostres de banús. I Brigitte Helm, «la dona d'alumini», com ha estat anomenada ací, més misteriosa i subjugant que mai.

Més estrenes que esperem? *Noies d'uni-forme*, film, sembla, extraordinari, que explota una mica el tema de desviació sexual que és el nus de *La Presonera de Bourdet*. L'èxit d'aquest film ha estat immens. Després hi ha els films de Marlene Dietrich — *Shanghai Express* i *Grand Hotel* — amb un quadro completíssim d'interprets. Després els dos darrers films de Greta Garbo: *Susann Lennox* i *Mata Hari*. Després lla divertida opereta de Pabst *El Congrés es divertí*. Després *Miratges de París* i *Montmartre ciutat d'amor*, obres on es reflecteix el pintoresc de la Ciutat-Llum. I després...

Bona anyada!

Valentino parlant

Heus ací una notícia emocionant per a les admiradores del Rodolfo Valentino. Sembla que volen reeditar-se, en parlant, els principals films del famós ídol. Les que mantenen, però, l'ortodòxia pura del record en protesten. «¿No creieu, escriu una senyora, un xic temerari l'interpret que vulgui reemplaçar el deliciós aire de trinxera del príncep de Sang i arena o de fer-nos oblidar l'elegància, la gràcia musical, el joc subtil i afinat del tan encisador *Monsieur Beaucaire* que ell ens va donar a l'ècran?»

Aquesta senyora té raó. No pot pas negar-se. Però «ota versió parlada és un xic decepcionant, en relació al mite que hom s'havia creat». Recordeu Greta Garbo i la decepció que sentiren els espectadors, just perquè l'havien situada en un terreny altíssim de sublimitat.

"Scarface"

El títol sencer d'aquest film, estrenat de poc als Estats Units, és: *Scarface, the same of a nation*. Aquest *Scarface*, vergonya d'una nació, és, naturalment, un gangster; potser aquest personatge ha estat poat en el mateix Capone, anomenat algunes vegades amb aquest nom.

Potser degut a l'actualitat que el rapte del fill de Lindbergh ha tornat a donar a les fetes dels bandits, el cas és que *Scarface* fa omplir els locals. El seu realitzador és Howard Hughes, del qual coneixem *Els àngels de l'infern*.

Hem llegit una crònica segons la qual aquest film és massa ben fet, tan ben fet que deixa massa parat. És una mena d'història sintètica del crim a Chicago; els episodis hi són ràpids i atapeïts, i tots d'una gran violència. De cap a cap del film espe-teguen els trets. Un film, sobretot pel seu final, impropri per a les persones massa impressionables.

Un film tan real, tan implacable, que algú, en veure'l ha sentit confirmada aquesta convicció: la d'alegrar-se de no ésser nordamericà.

PUBLIC CINEMA

Passaig de Gràcia, 57.- Telèfon 79681

Sessió contínua:

Tarda, de 4 a 8 i mitja i nit, de 10 a 12

Entrada, una pesseta

Noticiari - Reportatge - Documental

Exit de la Catifa Màgica Fox

LA FORTUNA Equip sonor

DEL R. C. A.

PESCADOR Phonophone

GRANS NOVETATS EN

CORBATES INARRUGABLES

FITO

BARCELONA

Jaume I, 11

Telèf. 11655

UN INTENT D'EXPLICACIÓ

Secret dels films de guerra

El darrer film de guerra estrenat a la nostra ciutat — *Més enllà de la victòria*, al Catalunya — ofereix una oportunitat i un document per a explicar unes notes sobre el perquè de l'èxit dels films de guerra. I sobre el secret d'aquest perquè.

Anotem primer que aquest film, dirigit per Roberston, no ha pas de passar absolutament silenciós. Les primeres superposicions d'imatges amb les quals el director

ràpidament una idea definida, unificada. Les respostes no tenen aquesta seguretat que sembla dependre's de la propaganda esten-tòria que en pro de la pau universal realit-zen els creadors d'aquests films.

A això pot afegir-se la torbadora duali-tat amb què tots els països acuden a Con-ferències de Desarmament i practiquen, al mateix temps, un militarisme cada vegada més intens i més espectacular. Es que el

"Més enllà de la victòria"

del film ens trasllada des de Nordamèrica, al moment de proclamar-se la guerra, fins al front de batalla, a un poblet del nordest francès, està fet d'una manera molt sintètica, però que impressiona vivament l'espectador. Després, la manera com l'acció es resol en dues o tres anècdotes de soldat desconegut, intercalant la vida premilitar a les escenes més tràgiques de la lluita, és d'una gran movetat. Roberston arriba a la supressió del divo, simplement: multipliquant els camins de l'acció.

La crítica haurà de senyalar, al seu torn, aquesta i altres característiques del film. Que nosaltres utilitzarem ara, quan calgui, de document de prova.

Primer que tot, el fet. Una allau de novelles de guerra — Remarque, Johanssen, Dorgelés, Rem... — i, com un ressò immediat, els films — Milestone, Pabst, Poirier, just al moment que el record de la guerra no és un revivament de la ferida, sinó que pot donar-se, ja, transformat, èpicament, en història.

I una explicació immediata: *Aquests films de guerra són films de propaganda per la pau*. Films per a fer concebre l'odi a la lluita armada. (Marcel Lapiere ha comentat aquesta intenció en un llibre: *Le cinéma et la paix*.) Caldria, però, que ens miréssim amb una mica de calma aquesta intenció, proclamada als quatre vents, i, cas d'ésser autèntica, esbrinar quines possibilitats d'eficàcia té aquesta intenció.

Si nosaltres estudiem les respostes que han estat donades a les enquestes sobre aquest tema a la *Revue du cinéma* i la dirigida als escolars de la *Revista Internacional de Cinema Educatiu*, ens trobem, sorpresos, que les respostes no ens donen massa

gènere humà sent d'una manera obscura i terrible la guerra com una cosa vital i necessària?

Sigmund Freud, en les seves lliçons d'*Introducció al Psicoanàlisi*, parla d'uns fets que es produeixen en el subconscient que són tan repulsius per a la consciència humana que aquesta els transforma, ja abans d'arribar, en atacs a allò mateix que germina en el fons infrahumà. S'ha volgut explicar per aquest sistema l'odi d'algunes persones per familiars íntims seus, donant-les com subconscientment enamorades d'elles, i revoltats per la consciència que convertí en odi allò que, en el fons, era amor. Aquest fenomen és anomenat per Freud amb el nom d'*impulsos reprimits*.

I bé. *No podrien ésser aquests impulsos reprimits el secret dels films de guerra? No podria ésser aquesta propaganda pacifista el camuflatge amb què la consciència — revoltada i plena de la darrera lluita — vol dissimular l'amor brutal, salvatge i heroic, animal i instintiu que l'home sent per la guerra, per la lluita, per la sang?*

D'aquesta manera — camuflat així — la Humanitat pot recrear els seus ulls amb l'espectacle sagnant. «Tot es fa a fi de pau!», pensa hipòcritament per a enganyar-se — ella mateixa, i els altres. Però hi ha una dellectació morbosa en l'especte de les metralladores i en la brillantor de les baionetes. Una mica de sadisme en la contemplació de la dolor i de la sang des de la butaca confortable. I, potser, fins i tot, una mica de nostàlgia definitivament inconfesable, d'allò que hi ha de menys raonable en l'esperit humà.

Aquest és per mi el secret — terrible — de bona part de l'èxit que han tingut els films de guerra.

GUILLEM DIAZ-PLAJA

CINAES

TEMPORADA DE GRANS

REPRESSES

PREUS D'ISTIU

Saló Catalunya

El Presidio

El diablillo de la casa

CAPITOL

El rey del jazz

Un recuerdo de la guerra

Fins el diumenge

dia 26 inclusive

FÈMINA

AVUI

DUES PRODUCCIONS

osso

DE VERITABLE ART

L'Aiglón

EL FAMOS DRAMA DE

EDMOND ROSTAND

DIRIGIT PER TOURJANSKY

ARTUR

UNA SUGGESTIVA

OPERA DE

LEONCE PERRET

Exclusives de Atlàntic Films

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4. - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris

Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES

I PRESSUPOSTOS GRATIS

EL TEATRE

DE RETORN DELS EE. UU.

L'Escudero a Barcelona

Aquí me tienes, ens deia l'Escudero en una carta recent. I ací el tenim, en efecte. Al davant nostre. A l'Hotel Orient. Més jove que mai. Es veu que els aires d'Amèrica li han provat. I més loquaç que mai. Amb el seu llenguatge imatjat, en el qual els gallicismes alternen amb el romani dels gitanos.

Li preguntem immediatament per la cama. Ja no hi té res. Està completament bé. I tres mesos de repòs absolut a la Península — Barcelona, Madrid, Sevilla, Granada i Fuerteventura — li treuran tot rastre del mal. 18 concerts, 18, ha donat a Nova York. Tots els rècords establerts han estat batuts. Mary Wigmann, la gran dansarina alemanya, deixeble herètica de Rudolf van Laban, només havia aconseguit de donar 14 concerts a la ciutat dels gratacels. I això, quan la paraula crisi no estava encara de moda. Cap altre ballari o ballarina, americans o europeus, no havia pogut ultrapassar aquesta xifra. L'Escudero ha realitzat la difícil performança. I l'ha realitzada en temps de crisi, quan els neorquins només toleren tres o quatre concerts d'un mateix artista. 18 concerts, 18, ha donat a Nova York. I quatre a Chicago, tres a Boston, quatre a Filadèlfia, tres a Detroit, dos a Washington, on es donà una recepció diplomàtica a honor seu, a la qual assistiren tots els ambaixadors. I moltes altres sessions, encara. Total, cinquanta concerts donats a Nordamèrica. A l'octubre hi torna. Té un contracte per sis mesos, amb 1.200 dòlars per concert.

L'Escudero ens parla entusiasmat dels Estats Units. A Europa, diu, tenen dels inquis la mateixa opinió falsa que ells tenen dels espanyols — toreros a dojo — o dels francesos — apatxes a cada cantonada —. Però no és així. Els U. S. A. no són un país materialitzat. Cap país no respecta i admira els artistes com Nordamèrica. A Detroit, ciutat eminentment industrial, és on l'Escudero va tenir un dels èxits més grans.

Als Estats Units abunden els coneixedors. John Martin, un dels millors crítics de dansa del món, el més exigent i l'únic del qual els americans fan cas — si ell rebent una ballarina, la gent deserta automàticament el teatre on actua — va posar les danses de l'Escudero pels núvols. El famós gitano va apoderar-se del públic americà gràcies al seu art i al seu caràcter feréstegament racial i la seva resistència insubornable a americanitzar-se. Allà dalt, no va abandonar mai el seu tren sever de vida. No es va desposseir de la seva sobria indumentària. Els ianquis, avessats a la fastuositat llampant dels nous rics del cinema, no se'n sabien avenir...

L'Escudero ens parla també del Muso, el seu gat que tot París coneix. Les proses del famós gat ballari arribaren a oïdes dels periodistes americans. Un n'hi hagué que li dedicà un llarg article encapçalat amb uns titulars de gran tamany: *El Muso i el*

ball. I a sota, en lletres minúscules, Vicente Escudero. Aquest menyspreu de les jerarquies tipogràfiques, que tanta indignació hauria produït a qualsevol altre artista, a Escudero l'omple de satisfacció. També ens parla del gran èxit de la seva *partenaire* Carmita, dels seus progressos constants. D'ací pocs anys, podrà ésser segurament l'única capaç de fer una competència seriosa a l'Argentina. A Barcelona, la Carmita ha anat uns quants dies a casa la Pauleta a perfeccionar la *cuarta* — l'entre-

Escudero i el seu gat Muso

chat-quatre clàssic — per a un *bolero* que està muntant. L'Escudero prepara actualment deu danses noves: entre altres, *El Laberint* sobre trossos de música antiga, *Goyescas* de Granados i *A la plaça de toros*, amb els sorolls i incidències de la cursa.

L'Escudero ha estat deu dies a Barcelona. L'hem acompanyat pertot arreu. Hem fet amb ell la consuetudinària peregrinació pels music-halls. L'any 1934 haurà d'anar a Amèrica amb tot un ballet. Cerca ballarines de conjunt. No vol estrelles. Només noies inominades però amb temperament. Ell ja les faisonarà. Al Pompeya no hi ha res. Volem veure la Natí Morales. Però no treballava aquell dia. Al Ba-ta-clan s'interessa per la Navarro que balla la jota amb brio i desimboltura. I sobretot per la Granados. Té maneres i do natural. Els pren l'adreça... Però els moments més bonics han estat els que hem viscut al Bar del Manquet de Santa Madrona, on actua un quadre flamenc excel·lent: la Carmela, la meravellós gitaneta de la qual ja ens hem ocupat ací mateix diverses vegades; la seva tia, una ballarina gitana remarcable; i el seu pare, el Chino, el gran tocador intuïtiu, i el Gato, que ballant per *farrucas* no té competidor. L'Escudero els coneixia tots. Ell que, davant la pell blanca dels *gachés*, es produeix amb certa fredor, davant dels seus, davant la pell de bronze dels *calés*, adquireix una cordialitat enlluernadora. I comença a xerrar pels descosits en un *romani* incompreensible. S'entusiasma amb la petita Carmela. La millor ballarina que hi ha a Espanya, diu sense vacillar. Això no fa més que confirmar els elogis que venim dedicant a aquesta gitaneta. Decididament, se l'emportarà aquest any si a Amèrica la deixen entrar... I acabada la sessió, quan el bar de la famosa gramola de *cante jondo* ja està completament buit, el Manquet ens fica al seu despatx, que rivalitza en luxe amb el cèlebre despatx de la Criolla. I allà, entre botella i botella de *solera*, Canalejas, el cantador, acompanyat pel Chino, ens dedica, a l'Escudero i a mi, el millor del seu repertori. Canta amb patètic accent *segui-riyas* i *soleares*, el *cante grande* que han arreuonat els fàcils *fandangos* i *milongas*, i amb el qual només s'atreveixen avui la Niña de los Peñes i Manuel Torres... Quin Així, en plena *juerga*, en un local tancat, és com s'ha d'escoltar el *cante*...

SEBASTIÀ GASCH

LA MUSICA

Richard Boadella, violoncel·lista

Aquests darrers diumenges hem tingut ocasió d'escoltar aquest violoncel·lista que s'incorpora a l'estol prestigiós dels violoncel·listes catalans. Ricard Boadella és el nou vingut d'aquesta col·lecció de noms il·lustres.

L'instrumentista que comentem, acompanyat al piano per Pere Vallribera, va donar-nos una mostra dels seus variats talents, interpretant obres de diversa tendència, des d'un *Arioso* de Bach, fins una *Sonata* de Saint-Saëns, passant pels nostres compositors Morera i Massana, entre altres fragments que oïrem.

Ricard Boadella, ultra una gran sensibilitat, que cerca l'expressió equilibrada i fuig de les fàcils exuberàncies interpretatives a les quals es presta massa l'instrument, posseeix un bell so, d'una gran qualitat i puresa; una execució neta i articulada i una gran agilitat mental per a assimilar-se els diversos estils de cada compositor; la seva manera de dir, malgrat l'extrema juvenesa del violoncel·lista, denota una gran intuïció, equilibrada per la intel·ligència.

A més, Ricard Boadella no busca efectismes; amb la seva tècnica segura, ens hauria pogut enlluernar amb fragments on tota la musicalitat és sacrificada al malabarisme; però ell cerca de donar l'emoçió de dintre enfora i no d'una manera exterior, parençosa.

També en l'elecció del programa sabé posar al costat de les obres clàssiques i conegudes algunes novetats que lleven al concert aquell aire de cosa sentida mil vegades, a la qual, per dissort, ens tenen acostumats els executants, més preocupats del poliment material de les notes que de la música. Així ens féu sentir unes intel·ligents adaptacions de Liadow i Luzzatto, degudes al mestre Roma, i una *Elegia* de Morera, pràcticament desconeguda de tots els admiradors del mestre.

Ricard Boadella arriba al nostre món musical amb un gran bagatge de cultura i bon gust; la seva iniciació de la popularitat és ben falaguera i sense dificultat ens porta a pronosticar-li una bella carrera, inscrit dins la constel·lació dels nostres violoncel·listes, a la qual aporta tot l'entusiasme juvenil i tota l'austeritat i forta sensibilitat moderna.

ROSSEND LLATES

El melodrama

En commemorar, amb el centenari de la representació d'*Hernani* el centenari del romanticisme, no es cercà sinó una data significativa; de fet, el romanticisme no començà llavors, ni en 1827, quan aparegué el protèg al *Cromwell*. No és una data isolada, el romanticisme; és tota una època, que en rigor neix a finals del segle XVIII i es prolonga força enllà del XIX.

Segons Robert Francheville, aquest estat d'esperit, en el camp literari, fou vulgaritzat pel melodrama, en pla inferior, però assequible al gran públic. El melodrama, en efecte, portà a l'escena popular un romanticisme de baixa qualitat, però que fet i fet feia plorar de bona fe al públic que hi assistia. El melodrama podrà ésser, com escriu Gautier, (aiats, plat, stupide, écrit en style uscoque ou malgache); podrà consistir en l'hàbil disposició de frases i clíxés, de trames i canemassos, estereotipats. El fet és que no per artificios i mecànicament reglat deixava de fer el seu efecte. Ara, ens fa somriure.

L'autor esmentat, Francheville, ha agrupat en un llibre, *Le miridon du romantisme* (*Fleurs et perles du vieux mélodrame*), dues centes vint cites, degudament classificades, que contenen els motius bàsics del melodrama.

Ja l'heu provat..?

Es diferent de tots, perquè és elaborat amb les AIGÜES de LA GARRIGA

Demaneu-lo per tot arreu!

ANÒNIMA BLANCAFORT - La Garriga

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

TAN GRAN COM DEPLORABLE

Un gran èxit teatral

Si a la Societat d'Autors ens permetessin donar un cop d'ull a la comptabilitat, establiríem de seguida que l'obra de teatre que enguany ha donat més diners, de totes les que s'han presentat a Barcelona, ha estat una obra catalana; si prosseguíssim les recerques, no trigaríem a descobrir que cap altra mena d'espectacle dels que s'han presentat al públic (cinema, music-hall, etcètera) no ha aconseguit, ni de prop ni de lluny, l'èxit econòmic de la producció a què ens referim. Això suposa, en prin-

—Bé, però, quina?
Ah!; aquí comencen els dubtes. Aquí és on no trobem manera de descobrir la clau d'aquesta flor privilegiada de l'èxit.
Per estalviar temps i explicacions, situem *La reina ha rel·licat* dintre el gènere infim al qual pertany; comparem-la amb les seves companyes de perdicó. Quina gràcia particular presenta l'obra d'En Roure? Se n'han escrit de més brutes, de més còmiques, de més idiotes, de més grolleres, de més hàbils, de més trucades, de més en-

Una escena cèlebre de «La reina ha rel·licat»

tretingudes... Per què l'èxit ha anat a afavorir precisament *La reina ha rel·licat* i no cap altra de les del seu ram?
—El públic tindrà els seus motius — insisteixen els entesos.
Cal, però, tenir en compte que el públic no és una entelèquia, un compost fantasmal i incontrolable. El públic som vos, i jo, i el vigilant del barri, i l'hàbitat de les classes passives, i la portera, i la senyora del principal i la filla del recaptador de contribucions de Granollers. Quins motius tenim, tots plegats, per explicar amb una certa coherència l'èxit de *La reina ha rel·licat*?

Per la part que em toca, renuncio a l'explicació, per falta d'elements. Reconec, però — i aquesta, potser, és l'única explicació plausible — que, escrivint aquest article, contribueixo a l'èxit de *La reina ha rel·licat*. Com hi contribueix el senyor que diu a la plataforma del tramvia, o a la terrassa del cafè:

—Ahr vaig anar a veure aquesta famosa *Reina ha rel·licat*. És una bestiesa; però com que tothom en parlava tant, he pensat: anem a veure de què es tracta...
Els èxits de les obres dolentes, com dels llibres pèssims, com dels personatges mediocres, es fan així: a còpia de parlar-ne. Tant és que se'n digui bé com mal. La qüestió és parlar-ne.

—Ja ho veieu — afirmen la gent d'escenari i de tertúlia teatral —: diuen que estem en plena crisi teatral i té: surt una obra i el públic, és clar!, respon.
Aquests darrers mesos, aquest pensament s'ha dit i repetit, en formes diverses i variades, tantes vegades com vulgueu. L'ha expressat tothom: actors, autors, empresaris i espectadors. Fins el que escriu aquestes ratlles l'ha presentat a l'admiració de la concurrència en més d'una ocasió, i el resultat ha estat sempre satisfactori.

—Naturalment — comenta la gent, amb un aire molt convençut —: quan surt una obra...

Tot aquest estat de coses, una mica ple de fum i de vaguetats, sembla, però, que tendeix a precisar un estat d'opinió difús que podríem condensar en les següents premisses:

Primera: que la pretesa crisi teatral no és deguda a altra cosa que a una manca d'obres bones, és a dir, d'obres que interessin al públic.

Segona: que *La reina ha rel·licat* confirma l'anterior teoria, en el sentit que ha obtingut un gran èxit de públic en plena «crisi teatral».

Tercera: per tant, *La reina ha rel·licat* és una obra ben feta, perquè el públic posseeix un instint molt segur, i quan una obra li agrada tant i tant, «alguna cosa deu tenir».

Els que analitzen el teatre per la mida de l'èxit, no tenen més remei que acceptar com a bones les raons que acabem de presentar. Cal no enganyar-se: *La reina ha rel·licat* ha fet córrer mig Catalunya; s'ha aguantat al cartell un espai de temps rares vegades igualat a Barcelona; ha constituït, en fi, un èxit de públic amb tots els ets i uts.

Què té, doncs, aquesta obra, perquè en mig d'una època tan penosa per a la vida del teatre hagi obtingut aquest favor excepcional?
—Alguna cosa deu tenir — responen els entesos.

—El públic tindrà els seus motius — insisteixen els entesos.

Cal, però, tenir en compte que el públic no és una entelèquia, un compost fantasmal i incontrolable. El públic som vos, i jo, i el vigilant del barri, i l'hàbitat de les classes passives, i la portera, i la senyora del principal i la filla del recaptador de contribucions de Granollers. Quins motius tenim, tots plegats, per explicar amb una certa coherència l'èxit de *La reina ha rel·licat*?

Per la part que em toca, renuncio a l'explicació, per falta d'elements. Reconec, però — i aquesta, potser, és l'única explicació plausible — que, escrivint aquest article, contribueixo a l'èxit de *La reina ha rel·licat*. Com hi contribueix el senyor que diu a la plataforma del tramvia, o a la terrassa del cafè:

—Ahr vaig anar a veure aquesta famosa *Reina ha rel·licat*. És una bestiesa; però com que tothom en parlava tant, he pensat: anem a veure de què es tracta...
Els èxits de les obres dolentes, com dels llibres pèssims, com dels personatges mediocres, es fan així: a còpia de parlar-ne. Tant és que se'n digui bé com mal. La qüestió és parlar-ne.

—Ja ho veieu — afirmen la gent d'escenari i de tertúlia teatral —: diuen que estem en plena crisi teatral i té: surt una obra i el públic, és clar!, respon.

Aquests darrers mesos, aquest pensament s'ha dit i repetit, en formes diverses i variades, tantes vegades com vulgueu. L'ha expressat tothom: actors, autors, empresaris i espectadors. Fins el que escriu aquestes ratlles l'ha presentat a l'admiració de la concurrència en més d'una ocasió, i el resultat ha estat sempre satisfactori.

—Naturalment — comenta la gent, amb un aire molt convençut —: quan surt una obra...

Tot aquest estat de coses, una mica ple de fum i de vaguetats, sembla, però, que tendeix a precisar un estat d'opinió difús que podríem condensar en les següents premisses:

Primera: que la pretesa crisi teatral no és deguda a altra cosa que a una manca d'obres bones, és a dir, d'obres que interessin al públic.

Segona: que *La reina ha rel·licat* confirma l'anterior teoria, en el sentit que ha obtingut un gran èxit de públic en plena «crisi teatral».

Tercera: per tant, *La reina ha rel·licat* és una obra ben feta, perquè el públic posseeix un instint molt segur, i quan una obra li agrada tant i tant, «alguna cosa deu tenir».

Els que analitzen el teatre per la mida de l'èxit, no tenen més remei que acceptar com a bones les raons que acabem de presentar. Cal no enganyar-se: *La reina ha rel·licat* ha fet córrer mig Catalunya; s'ha aguantat al cartell un espai de temps rares vegades igualat a Barcelona; ha constituït, en fi, un èxit de públic amb tots els ets i uts.

Què té, doncs, aquesta obra, perquè en mig d'una època tan penosa per a la vida del teatre hagi obtingut aquest favor excepcional?
—Alguna cosa deu tenir — responen els entesos.

ENCARREGUEU

ELS VOSTRES IMPRESOS

ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLIS, 3, 5, 7

(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA

EN LLIBRES RATLLATS, DE

LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN-

QUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA

I ECONOMIA EN ELS ENCA-

RRERCS. - EN CAS DE URGÈNCIA

DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190

Telèg.: "Carburos"

BARCELONA

Mallorca, 939

Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Els subscriptors de **MIRADOR** tindran dret a adquirir el llibre **URSS, la República de Treballadors**, amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten, degudament omplert, aquest butlletí.

Nom

Adreça

Població

Forma de pagament (gir postal, segells de correu)

de 193...

Signatura.

LES LLETRES

“Mirador” pregunta als escriptors

1. Quin fou el primer símptoma de la vostra vocació literària?
2. Us fou difícil d'encarrilar aquesta vocació?

Allò que nosaltres fem per obra i gràcia d'una vocació ha tingut el seu origen en un moment de la vida nostra, que de vegades ve fixat per una anècdota trivial.

Com va desvetllar-se en la consciència de cada escriptor la seguretat que el seu camí era marcat vers la literatura?

MIRADOR, en fer aquesta pregunta als nostres escriptors, pretén, ultra la curiositat habitual en tota enquesta, posar en evidència algunes dades que poden servir per al panorama crític de cada escriptor.

Carles Soldevila

El llegir, o més ben dit, la delícia que experimentava tot llegint, em va menar d'una manera insensible a pensar en la possibilitat d'escriure. El meu pare, que havia soterrat en la notaria una vocació literària, m'encoratjava. Les meves primeres proves foren uns versos saíco-adònics, després d'haver-me empassat la traducció de les odes d'Horaci, publicada per Montaner i Simon. Devia tenir setze anys. A disset, el meu pare — cas curiosíssim — em va fer entrar a la redacció d'El Poble Català, tot dient que només en la brega dels diaris s'aprenia de redactar amb desimboltura. A les ordres immediates de l'actual governador de Tarragona, l'amic Noguera i Comet, vaig passar-me un any fent gasetilles. Allí vaig conèixer Màrius Aguilar, Pere Coromines, Pous i Pagès, Claudi Ametlla (un altre governador! Qui hauria dit que aquella redacció facciosa i apassionada havia de resultar una incubadora de vocacions governamentals!). De les gasetilles, per etapes prudents, vaig passar a fer algun article, algun eco, alguna ressenya...

Simultàniament, seguia fent versos. Havia abandonat el patronatge d'Horaci i em lliurava a l'encís més capítos de Verlaine. Descobria Maragall i m'hi entusiasma-va. Descobria Carner i me'n sentia deieixbe. Descobria Alcover i ambicionava la seva natural elegància.

El meu pare ja no m'encoratjava. No calla. La meua vocació s'afermava tota sola i davant aquest fet, la consciència paterna volia i dolia. Era prudent d'estimular unes inclinacions que, àdhuc en cas d'èxit o de mig èxit, no eren cap garantia de felicitat ni de confort? Aleshores les meves temptatives varen trobar-se voltades d'ironia — una ironia tònica que m'obligava a malgiar-me de les meves rauxes i a passar de pressa de la pura exaltació a la freda crítica.

Quan tenia vint-i-un anys vaig publicar el meu llibret de versos. Eugeni d'Ors li va dedicar tres glosses; López-Picó, Carner, Carles Grandó, molts d'altres li consagraren comentaris. Rebia cartes de personatges enlluernadors. Azorín va saludar el

meu llibret amb tres línies delicioses... En fi, un glop de vi embriagant i que, per fortuna, no em va embriagar. Ah, però, que en vaig ésser de felicitat, algunes estones, tot sentint aquesta precoç consagració que no acabava de creure!

La prosa va interessar-me aviat més que el vers. Insensiblement m'hi vaig lliurar del tot. Vaig publicar els meus primers contes.

La meua primera temptativa teatral la vaig fer amb el meu bon amic Crehuet que materialment m'hi va entrenar. No vàrem tenir gens de sort. El teló va caure tres vegades en mig d'un silenci glacial... Però, ja m'havia encomanat el bacil de la dramaturgia.

Alfons Maseras

1.—El primer símptoma? No el puc recordar, per esforços que faci. Devia ésser en aquella edat venturosa i inconscient de la infantesa, car no encara ja feia comèdies i escrivia versos en català. El meu primer mestre de català, si que el recordo: era el mestre de primera ensenyança, que ens feia llegir l'Oda a Barcelona de Verdaguier i Lo Trobador i Lo Trobador els sé encara de memòria. Tot això són coses, ai!, del segle passat, puix publicava la meua primera poesia a Lo Teatro Regional en 1897 i l'any següent, crec, uns versos gairebé místics a les planes del fulletó literari de La Renaixensa.

2.—La meua vocació, segurament inconscient i més forta que jo mateix, no em fou gens difícil d'encarrilar-la pel que a la meua voluntat es refereix. Però hi havia la voluntat aliena i l'ambient, que li eren decididament hostils. Mai no em vaig haver de preguntar en quina llengua havia d'escriure, tot i que sentia dir pel meu voltant que això d'escriure en català era cosa de passatempis i que no menava enlloc. En aquells temps no vaig trobar altre encoratjament que el d'un company de l'Escola Superior de Comerç, anomenat Camil Sampere i Carrera, que feia versos com jo, tenia un parell d'anys més i era en part el meu Mentor literari. Un còlic miserere s'endu- gué aquell dissortat xicot als disset anys, deixant-me en l'orfenesa espiritual. Però ni aquesta dissort ni l'auto-didactisme literari a què vaig haver de lliurar-me no foren prou per desviar-me la vocació, que només trobava traves i esculls. Potser això l'esperonà. Potser això li donà vitalitat. Potser això féu que negligís les disciplines acadèmiques a què hom em volia sotmetre, per fer-me un incansable tasta-olletes literari i per arrelar-me aquest vici «impunit», com diu Valery-Larbaud, de la lectura.

Unamuno, regionalista

OH TEMPS!

Referent a un discurs que, en l'aveniment d'una discussió política sobre l'idioma oficial de la República, pronuncià Miguel de Unamuno, Guillem Díaz Plaia, des d'aquestes mateixes planes de MIRADOR s'acará amb aquest intel·lectual tot declarant que li semblava pueril i excessivament simplista liquidar una figura com la de l'Unamuno amb unes quantes caricatures i amb unes quantes acusacions de fòbia. I Díaz Plaia li féu la filiació del seu sentit imperialista.

Voldria, però, ocupar-me avui d'un punt

de l'Unamuno que en quedava al marge.

Deia l'article de referència: «Unamuno és un home imperial; millor dit, un home de nostàlgies imperials. En aquest sentit, Unamuno representa una reacció vivíssima contra l'esperit de la seva generació.» I s'al·ludia, després, el pessimisme i la decepció que ocasionaren les darreres desfetes colonials d'Espanya.

Aquesta època és molt curiosa i molt complexa. I si l'Unamuno en representa una reacció vivíssima és cosa que ha de desentrotllar-se del tot perquè pot encloure confusió.

Al descontent general que succeí al desastre de Cuba, li va donar per esbravar-se amb literatura.

Ja abans havien aparegut llibres com Examen filosòfic sobre las principales causas de la decadencia de España, per Alfonso de Castro; La Regeneración de España, per Evaristo Ventosa (Barcelona); Los males de la Patria y la futura Revolución Española, per Lucas Mallada.

Després, tots els advocats que la ballaven magra, tots els professors d'Institut, tots els economistes de poble i tots els erudits de província feren el seu llibret tractant de la regeneració d'Espanya.

Per veure de la manera com ho tractaven, citarem el diagnòstic i el remei que Macías

Picavea féu en el seu llibre El problema nacional, Hechos, causas, remedios. El mal és, segons Picavea: austriacisme, cesarisme, despotisme ministerial, caciquisme, teocratism, paràlisi de l'evolució, atrofia dels organismes de la vida nacional, incivilitat regressiva, etc., etc. I el remei només era: Alexandre, Cèsar, Constantí, Abderrahman, Isabel de Castella, Enric IV, Cromwell, Richelieu... fins arribar a Bismarck.

I solament cal pensar que tots tractaven el problema per l'estil. Sobretot el mal del caciquisme i dels Austries — avui tenim més mania pels Borbons — estava a l'ordre del dia.

Aquí tenim Pompeius Gener; el remei que dona a un mal tant o més llarg que el de Picavea sense faltari-hi l'austriacisme, junt amb la defensa dels Borbons, i el caciquisme és també: «una dictadura científica exercida per un Cromwell darwinista, empeltat de Lluís XIV que fos implacable i esplèndid a la vegada, i qui diu un, diu diversos». El mateix Costa, molt més científic, demana «Bismarcks empeltats de Sant Francesc d'Assís». I tots van fent les seves combinacions més o menys històriques: Damián Isern, Luis Morote, Sánchez Toca, Alzola, Julio Senador, Torrehermosa... De molt altra manera es preocupaven d'Espanya els que des d'Azorín s'han vingut a anomenar la generació del 98.

Ni Unamuno, ni Ganivet foren d'aquests regeneradores — ¿Nos regeneramos? és el títol del llibre del marquès de Torrehermosa, La Regeneración de España — divertits i carregats d'innocència emfàtica. Les obres En torno del casticismo, de Miguel de Unamuno; Idearium de Miguel de Unamuno; i El Porvenir de España, de tots dos, són de les poques coses serioses que s'han escrit sobre el problema Espanya.

Doncs bé. Es en aquesta època de bullida més literario-històrica que patriòtica que Unamuno representa una reacció vivíssima. Referent a la seva generació — del 89 — no sé fins a quin punt és una reacció si ens concretem a aquesta època, en la qual Unamuno ens apareix tocat de marxisme i un defensor entusiasta del regionalisme i de la diferenciació nacional.

Cal només llegir el llibre El Porvenir de España, que és una recopilació de les cartes obertes i públiques que es dirigiren Unamuno i Ganivet des d'El Defensor de Granada.

Heus ací paraules que bé se li podrien retreure quan es discuteixi l'ensenyament en català que és de suposar que l'Unamuno atacará de valent:

«Res no dificulta més la veritable unió dels pobles que pretendre fer-la de fora estant, per via impositiva, o sigui legislativa, i obeint concepcions jacobines, com acostumen a ésser-ho les de l'unitarisme doctrinari. Aquesta unió destrueix l'harmonia, que sorgeix de la integració d'allò diferenci- ciat.»

«En comptes de deixar que cadascú canti a la seva manera i de procurar que cantant junts acabin per formar un chor harmònic i concertat, hi ha pugna a subjectar-ho tot a la mateixa tonada, donant així un cant a l'uníson pobríssim, en el qual el chor no fa més que fer més soroll que cada cantador, sense enriquir el cant.»

«No cap integració sinó sobre elements diferenciats i tot el que sigui afavorir la diferenciació és preparar el camí a un concert ric i fecund. Sigui cadascú com és, desentrotll's a la seva manera, segons la seva constitució especial, en la seva línia pròpia, i així ens entendrem tots millor.»

«Fa ja algun temps que vaig publicar en un diari català un article a propòsit de l'ús de la llengua catalana, advocant perquè es crigué cada u amb la llengua en la qual pensa. En aquest article assentava que és millor que els catalans escriguin en català i els castellans els tradueixin, que no que es tradueixin ells mateixos, mutilant la seva manera d'ésser.»

Els parlamentaris catalans no parlen d'altra forma.

Potser no fóra massa correcte escamotejar que en editar-se la tal recopilació, l'any 1912, Unamuno hi féu un pròleg en el qual per dues o tres vegades té interès a recalcar que ha canviat no poc en la manera de veure i apreciar les coses espanyoles i que solament accedeix a la seva publicació per deferència a Ganivet.

«En aquest mateix pròleg, Unamuno declara que algunes de les idees que Ganivet formula en l'Idearium español, ja les havia sostingut ell en La España Moderna (o sigui en els seus cinc assaigs En torno al casticismo). Avui, però, més aviat trobem la influència de Ganivet sobre Unamuno, en aquest aspecte d'apreciar el regionalisme, si bé és veritat que Ganivet no podia sentir la unificació i l'imperialisme espanyol amb la contundència que l'expressa avui Unamuno.

Representa avui Unamuno — després del seu canvi radical — una discrepància molt destacada de la manera d'apreciar la generació del 98, la unitat espanyola?

Voldriem creure que sí. Però l'imperialisme espanyol després de tants fracassos i d'ésser tan bescantat encara campeja pel subconscient de molts castellans.

Per acabar, citem això que Unamuno escrivia en 1898 apostrofant els regeneradores d'Espanya: «Es inútil callar la veritat. Tots estem mentint en parlar de regeneració, ja que ningú no pensa en regenerar-se. No passa d'ésser un tòpic de retòrica, que no ens surt del cor, sinó del cap. Regenerar-nos! I de què, si encara no ens hem penedit de res?»

RODOLF LLORENS

UN CENTENARI

Jules Vallès

La moda dels centenaris i commemoracions semblants, alhora que fa repassar la història de la literatura, ressuscita, amb un desig de valoració, figures oblidades. Tal la de Jules Vallès, autor du second rayon, si es vol, però menystingut al seu propi país i gairebé desconegut. Els manuals no el citen, potser en revenja del seu menyspreu dels universitaris i de la seva actuació de *communard*, que l'obligà a l'exili, fugint de la repressió que seguí aquell intent esbojarrat que trasbalsà el París d'ara

fa cinquanta anys. Però, com ha dit Léon Daudet, esborrar-lo de la història de la literatura per tal motiu, és com voler suprimir de la pintura el nom de Courbet, que participà en l'enderroc de la columna Vendôme.

Si els articles de Vallès i les seves crítiques no han resistit el pas del temps, almenys tres llibres seus es poden rellegir i resisteixen la prova: *L'Enfant*, *Le Bachelier* i *L'Insurgé*. No importa que aquestes obres siguin en gran part autobiogràfiques; és precisament per aquest cantó que valen. Aquest pamfletari és massa un revoltat — més que un revolucionari — perquè calgui cercar en ell gaire objectivitat quan es tracta de parlar dels altres o de descriure un ambient.

Fins a l'esfera literària vol portar la seva revolta, i llença *boutades* i confessa: «He fet el meu estil de trossos i bocins, que es diria recollits a cops de ganxo, en indrets bruts i desoladors.» Però això és una il·lusió que ell es fa. El dogmàtic Brunetière, del destinat Vallès a un «museu nacional dels horrors», no es deixa enganyar i reconeix en els tres llibres esmentats, en *L'Enfant* sobretot, unes quantes belles pàgines.

No volgué limitar a l'esfera social la seva posició de revoltat, sinó que també intentà conservar-la en la literària. Però, s'ho creia ell mateix? «Sovint se m'acut preguntar-me — ha escrit — si no he deixat una *cuistrerie* per una altra, i si després dels clàssics de la Universitat, no hi ha els clàssics de la Revolució, amb inspectors roigs i un batxillerat jacobí!»

Daudet, que el considera, amb Proudhon, el millor escriptor revolucionari, amb la diferència que va de l'home de biblioteca al pamfletari invectivador, ha senyalat, en un article recent, la influència de Vallès en escriptors de la generació següent a la d'ell, sobretot en Jules Renard, més treballat, més subtil, però igualment revoltat, encara que atenuat per una resignació escèptica. I Daudet no s'ha enganyat tampoc sobre l'esverament de Vallès davant la *Commune* que començava. Vallès, home de reaccions personals, sense idees polítiques estructurades, quedava glaçat de pensar que podia haver d'ésser un dels caps de la revolta. I no pas per por.

Fou, malgrat el seu paper de *communard*, un escriptor i res més que un escriptor. Així ho comprendé Edmond de Goncourt inscrivint-lo en la seva futura academia, tot i que Vallès en combaté públicament la idea. Així i tot, Goncourt l'hi conservà, però el pamfletari, nat el dia 11 de juny de 1832, moria el 14 de febrer de 1885, abans que Goncourt i abans que l'Acadèmia dels Goncourt començés a funcionar.

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Ja esteu subscrits al **Diccionari General de la Llengua Catalana**

d'En Pompeu Fabra
Van publicats 14 fascicles

Envieu la vostra subscripció a:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Aquesta setmana s'ha posat a la venda

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

Descompte als subscriptors de MIRADOR.
Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

LES ARTS I ELS ARTISTES

"Trop de zèle"

Déu enega aquell que vol perdre, diu la nostra aforística — i ho diu per aplicar-ho a tot el món —. I sembla que és així. La Història, fins a la més sofisticada, no pot amagar ni disfressar aquest fet de la ceguesa dels homes, dels pobles, de les cultures que es destrueixen per si sols, per raó de la pròpia ceguesa. Abans de les grans revolucions i d'altres daltabaixos col·lectius, veiem caure l'element vençut, empès per les pròpies culpes, precipitada la caiguda per l'acumulació, també accelerada, de greuges contra l'element que en definitiva ha de quedar vencedor. Aquells elements que usdefruïten la pre-revolució ho fan amb golafreteria fins atènyer l'enfít i el desmenjament; refinament fins aconseguir l'estultícia.

Avui les classes capitalistes han arribat a ambdós excessos. La massa, la plebs capitalista, ha arribat a uns excessos de golafreteria, tan excessius, tan escarratsats, que la mà foradada no pot pas ni de lluny expressar la turpitud inhumana d'aquesta farranera aconduïda per l'orella darrera tots els associaments. La selecció capitalista, ço que Julien Benda anomena els clerics, els micers, no ha romàs en terra en els excessos inoperants. La traïció dels clerics és més palesa i revoltant en l'abús de refinament que en l'abús que Julien Benda li inculmina.

Val a dir, però, que no són tots els micers, tota la classe intel·lectual, la que abusa, sinó aquella part que porta la veu cantant, aquell sector que, sense ésser sempre el més solvent, té, ai las, iniciatives i manera d'imposar-les. Enlloc no és més pales l'abús de refinament intel·lectualista que esdevé inoperant i adhuc nociu, enlloc no és més notori que en la Pedagogia i en l'Arqueologia. No pas que tota la Pedagogia ni que tota l'Arqueologia abusin, sinó que aquestes dues disciplines científiques semblen ésser, més que les altres, camp abonat perquè el pugó del refinament delirant s'hi embosqui i hi faci forat. Les energies i els cabals que la pedagogia ginebrina fa despendre sense cap benefici, ans al contrari, amb resultats desastrosos, no tenen fi ni compte. Jo he intentat combatre aquesta traïció dels micers, però sense poder anar al capdavant: el tema era tabú així que comprometia els manífassers de la pedagogia infanticida. Vejam si ara podríem arribar a denunciar la traïció de micers i arqueòlegs.

Davant meu tinc tres llibres d'arqueologia acabats de sortir a la capital de la miceria mundial, a París, allí on l'Arqueologia aconsegueix — i amb raó — els màxims crèdits i esplendor. El primer d'aquests llibres és un estudi analític dels capítells de Sant Cugat del Vallès; el segon és una monografia de dos pintors italians trescentistes; i el tercer és un estudi sobre les pintures murals romàniques existents a França. Tots tres llibres són copiosos, feixos, esplèndidament il·lustrats: tres llibres treballats i més aviat cars. Bé... El primer d'aquests llibres és un estudi tan minuciosament classificat, tan meticulosament relacionat, tan exageradament desmenussat, que no sembla sinó que l'autor va a deduir-ne una conclusió transcendentalíssima i meravellosa. Després de la penosa i perdorosa lectura que el nostre lector pot suposar, aquest llibre no conclou res que tingui la més petita importància: conclou que els capítells de Sant Cugat són de diverses mans i inferiors als de Sant Pere de Galligans. Heus ací un esforç i una despesa ben malaguanyats. Després d'altres tants esforços perduts, segons serà de gran o de petit el nombre de lectors que calguin en aquest terrible parany. Això sense comptar el desmenjament i adhuc l'odi que contra l'arqueologia pugui provocar una tan cruel decepció en l'esperit d'algun debutant. El més descoratjador d'aquest llibre és que les tan afetegades conclusions de l'autor són falses: ço és, que l'autor es demostra sense la sensibilitat ni l'olfacte arqueològic que l'empresa, miserable i tot com és, exigia.

El segon d'aquests tres llibres resulta de lectura encara més penosa; és un llibre conceptuós, paralogista, gortegador i fantasta fins enllà, molt enllà, del tema central. Els vicis mentals i les il·lusions que l'autor es fa sobre una matèria artística que l'impressiona i l'entusiasma fora de lloc, ço és, per raons que no es relacionen amb la pintura quatrecentista, són vicis que en

formes variades s'encadenen atropelladament en paorosa multitud, a cada ratlla d'una prosa inintelligible, i la qual per tant cal rellegir moltes vegades, desxifrar, compulsar, coordinar: una tortura dantesca. Al capdavant per concloure que tal dels dos quatrecentistes pot haver col·laborat amb l'altre, i que les obres de l'un poden ésser les de mà dreta, les obres de l'altre podrien ésser les de mà esquerra...

El tercer d'aquests llibres és el més gruixut, el més alarmant. No és sinó una des-

cripció d'algunes pintures murals, la qual però l'autor embolica i enteranyina amb un tal aparell d'erudició ociosa, d'encanteris, d'exageracions hipnotitzadores que fa feredat. Ja en el próleg el lector es sent congelat davant de tanta, tan greu, tan fràgil i transcendental grandesa. Un cop el lector es troba ben medusat, l'autor m'el malaxa amb la relació dels perills esgarri-fosos i de les despeses que les seves recerques han ocasionat: tota una vida dedicada únicament a estudiar les pintures romàniques murals d'un sol període, d'una sola regió, d'un sol país... Calculeu!... Pasmeu-vos! L'equip de col·laboradors que calgué ensinistrar i pagar; les cent divisions, les mil subdivisions que calgué determinar; els fixers, les oficines, les biblioteques especials que calgué establir; la necessitat d'aprendre l'ofici de pintor mural romàntic que fou indispensable a l'autor abans de decidir-se a parlar d'aquesta matèria; l'estudi dels colorants, de les coles, de les preparacions, dels arrebossats, dels morters, de les parets, dels edificis, de les cobertes dels edificis, de les finestres, etc., etcètera, que calgué fer. Quantes dificultats, Senyor! Cal encara analitzar els textos antics on hi ha referències tècniques. També cal muntar laboratoris d'anàlisi. Cal estudiar la grafia de cada detall de cada obra; cal fer l'estudi fotomètric precís dels colors; cal fer anàlisis radiogràfics i microscòpics. Cal aplicar tot això i molt més que no tinc lloc per a transmetre a la tècnica interna, i després a la tècnica externa, i a les característiques determinants, les quals són incomptables; fer ampliacions fotogràfiques de deu grandàries, després de vint, després de seixanta; cal treure còpies. Encara caldrà repartir-se la feina en subespecialitats, cada una a càrrec d'un mestre arqueòleg en col·laboració amb el seu particular equip d'adjunts. Cal encara vint-cinc anys de viatges a través d'Europa. Cal fer contribuir a aquestes recerques tota la bateria de la química moderna, bo i construint demés els aparells mecànics que aquesta ciència ens proporcionarà bo i adaptant-ne d'altres. Cal aprofitar-se de la microfotografia i de les ampliacions macrofotogràfiques fins a mil dimensions, i més i tot! Cal fer construir bastides que costen tant diner com un edifici, etc., etc., etcètera. I després de l'enrenou i de les despeses fabuloses que l'enrenou implica, l'autor no està encara ben segur de poder concloure gran cosa de precís sobre una tan limitada matèria... Entretant a França, com a la nostra terra, no es troben cabals per aturar la ruïna d'aquests mateixos monuments analitzats atòmicament — el chômage fa estralls de Nord a Sud, i l'extensió arqueològica, la divulgació de l'arqueologia ningú no l'emprèn perquè el mandarisme dels micers s'hi oposa — si bé tan sols passivament — ja que ningú no la insinua.

Si aquest estat de coses no és per embafar de l'arqueologia i per enviar els rrefinadíssims arqueòlegs a Sibèria, ni mai. Tant de refinament ha d'atreure, per força, la barbàrie.

JOAN SACS

Amics del gravat

Patrocinada per l'Institut Català de les Arts del Llibre, ha tingut lloc a la Sala Busquets una exposició de gravats, en la qual han pres part, a més a més d'artistes isolats, components de l'Agrupació d'Artistes Gravadors de Catalunya i de l'Agrupació Espanyola de Artistes Grabadores de Madrid.

Una quarantena de noms figuren al catàleg d'aquesta exposició, i és, per tant, arriscadíssim de fer, en una nota breu, cap comentari nominal, que comportaria el perill de les omissions, en el qual no volem incórrer.

Voldríem només senyalar l'interès d'aquesta exposició, malgrat la desigualtat de valor entre les obres exposades. I cridar també l'atenció sobre una iniciativa que s'ha donat a conèixer contemporàniament a aquesta mostra del que es fa entre nosaltres en matèria de gravat.

Cal dir que, tot i les reserves que es puguin fer sobre tal o tal altra de les obres exposades, aquesta exposició hauria d'haver meregut un tracte especial per part de la crítica habitual d'art. La integren obres d'un gènere desgraciadament massa poc cultivat entre nosaltres, perquè li bastin unes quantes ratlles de compromís i per sortir del pas. Tot gravat — boix, aiguafort, punta seca, etcètera — representa massa esforç i massa domini de la tècnica, perquè — si més no en aquest sentit — no tingui més interès que tanta exposició banal que contemplem per aquestes galeries de Déu.

Ara que, una mica a tot arreu, es reivindiquen els valors d'artesanía, de prohibit, de tècnica, contra les fàcils improvisacions i les genialitats sense solta, cal encoratjar els que es dediquen a unes arts en què el resultat és fruit d'una tasca que molts visitants ni tan sols arriben a sospitar. Però no s'ha de creure que l'interès dels gravats s'escaigui simplement en el domini de la tècnica ni en les hores de pacient treball que exigeixen. De poca cosa serviria tot això si amb ells no fos possible d'assolir una expressió artística tan intensa i tan personal com amb qualsevol altre mitjà més corrent.

Amb tot, és fàcil de comprendre que calgui una veritable vocació per dedicar-se a una feina que gairebé només és premiada amb la pròpia satisfacció. I això després d'un aprenentatge llarg, d'una tasca feixuga i que no sol donar benefici, ans al contrari, ocasiona despeses.

Per això voldríem remarcar la iniciativa a què abans alludíem, de la creació d'un Grup d'Amics del Gravet, que, dintre la modestia de tots els començaments, pot fer molt a favor d'aquesta modalitat artística que voldríem veure de vida més ufana que la que actualment porta.

Per això recomanem aquesta iniciativa en curs d'organització, els detalls de la qual poden demanar-se a l'Institut Català de les Arts del Llibre (carrer de Torres Amat, 6, Barcelona).

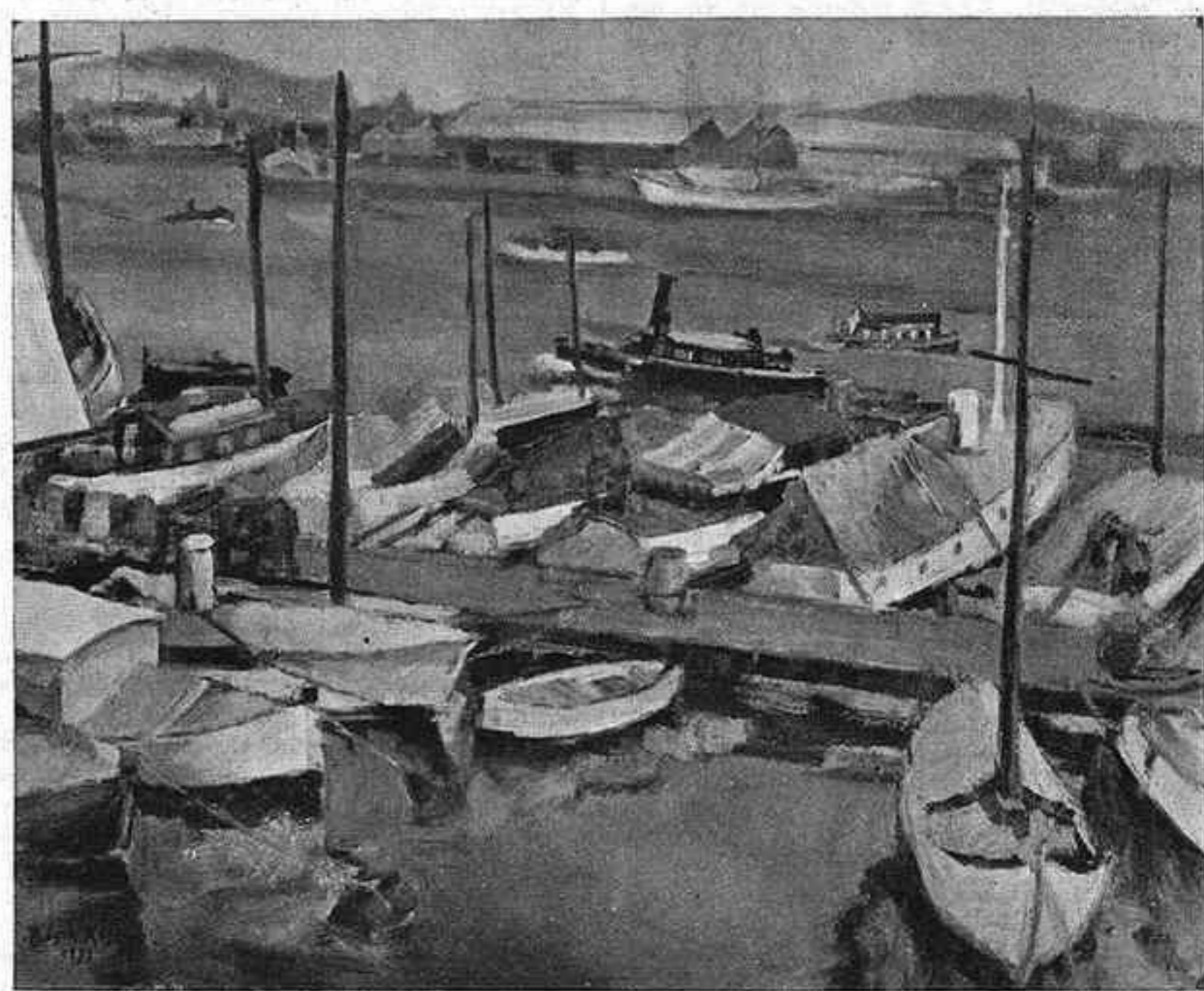
Bosch - Roger

Durant les Exposicions de Primavera celebrades anteriorment a la dictadura de l'any 1923, hom pogué adonar-se amb facilitat dels beneficis que la celebració d'aquests certàmens podia reportar al nostre art i als nostres artistes.

Localitzant l'assumpte estrictament al terreny artístic, cal recordar només que, a part d'un seguit d'avantatges que evidentment tenien de proporcionar als artistes ja reconeguts, donaven ocasió perquè una sèrie d'elements joves definissin llur personalitat. I al-

desa a retenir solament l'essencial de les coses, defugint en tot moment i amb la mateixa vehemència aquella perfecció acadèmica que podria desvirtuar la intensitat del seu art.

Després d'una època relativament curta, en què la seva pintura va de dret a un camí d'accentuat dramatism, forçat en determinats moments per la incoloritat en els obscurs o fa impetuositat exigent del negre, procura desentendre's d'aquesta petita dificultat que obstaculitza l'afinada expres-

Bosch-Roger — Pintura

sió dels, aquells que constantment sentien viva la flama de l'art dintre seu, mostressin posseir un temperament i unes facultats capaços de convertir-se un dia en ferm puntal de l'evolució constant de l'art. Emili Bosch-Roger és un d'ells.

Aquest pintor, tot seguit d'haver exposat les seves primeres produccions artístiques, se'n dugué la simpatia i la confiança de la majoria, en reconèixer en ell les possibilitats de un lluitador pròfítos per al resultat total de l'art de la nostra època. I efectivament, Bosch-Roger, de llavors ençà, ha lluitat amb prou encert i amb tot l'entusiasme per tal que el nostre art seguís el camí que la vida moderna li senyalava, bo o dolent, encertat o no.

Les primeres obres que exhibí el nostre artista contenien un fons essencialment dels nostres dies; un caràcter marcadament renovador, que valoritzava principalment la seva pintura, sobretot perquè aquest desig d'avenc, aquest noble afany de superació, no obeïa a la freda voluntat del seu autor, sinó a la necessitat de satisfer la pròpia visió, imposada per una aguda sensibilitat. Estrafeia lleugerament la forma per millor accentuar una determinada expressió, que prenía relleu en ésser precisats certs contorns per un roig de vegades fèrri-dor. Del contrast d'aquest amb els blancs i grisos posats entre ocres i sienes, era generalment obtinguda aquella sobrietat cromàtica que donava certa qualitat de riquesa rànica a les primeres obres de Bosch-Roger. I és que la finalitat perseguida durant aquell temps recolzava principalment a dotar la forma i fer del color un element complementari, tot justament per ajudar a decidir-la.

El nostre artista actua, des d'un principi, induït per la raó fonamental del sintetisme anti-simbòlic dels pintors que iniciaren la reacció contra l'impressionisme. Cézanne i Gauguin, convertits ràpidament en herois de manera inesperada, trasbalsen mundialment les arts en començar un període d'intensa agitació espiritual de la humanitat, que s'acull gairebé amb violència a una vida d'abstracció i de realitats individuals. Per damunt de tota consideració, triomfa netament la passió que els neguits interns produeixen a la vida de l'home. En una paraula: triomfa el veritable art. I Bosch-Roger, com a artista que sent la responsabilitat de l'època i els batecs del temps, es sent suament amotllat a les exigències irreductibles del moment i la seva pintura no fluctua precisament entre l'obra de Cézanne i de Gauguin, sinó que accepta sense reserves els principis cezanians i, en substància, el decorativisme plàsticament humà de Gauguin, imprimint-hi, però, un segell personal que el caracteritza.

I a mesura que el temps avança, esdevé encara més sobri, més eloqüent, i el seu art va amb més seguretat i amb més avi-

sivitat del seu art, i produeix obres com la que li proporciona l'èxit del premi Cambó en el concurs «Barcelona vista pels seus artistes».

Avui, les seves teles acusen amb més claredat i amb tota noblesa, que a ell l'afecten a la vegada la forma i el color. Ara, a la seva pintura, on existeix com sempre l'afany de ponderació dels principals volums, amb massissa simplicitat, vigoritza l'expressió plàstica exaltada per la potència dels obscurs, sense arribar, però, a la total supressió de la qualitat expressiva del color.

Bosch-Roger, com a artista conscient que és, en tot moment ha sostingut la seva posició renovadora en un pla de dignitat i d'intel·ligència envejables i no ha permès que la seva obra pogués mai ésser confosa amb aquella producció d'avantguardisme fals. D'aquell avantguardisme que actua sota pretext de veure la naturalesa sense prejudicis, per fer, al capdavant, una obra plena dels pitjors d'ells en cercar l'aparença de no tenir-ne cap. Bosch-Roger ha fet tots els possibles perquè el seu art, a cobert de certs procediments tèorics, que mostren la seva impotència vergonyosament analfabeta, es sustentés en una base massissa d'estudi conscient.

Tant de bo que tots els nostres artistes més o menys sincers, en fer pintura abstracta, haguessin sabut, o haguessin pogut controlar llurs fantasies.

ANGEL FERNANDEZ

ALS SUBSCRIPTORES I COMPRADORS DE MIRADOR
SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulgin rebre MIRADOR al lloc on estiuuegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínim de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

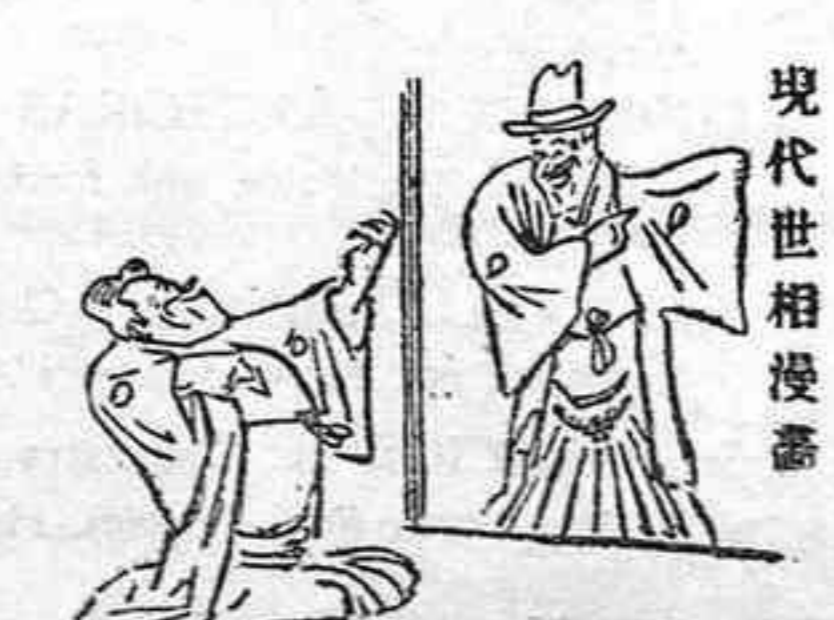
Administració de MIRADOR, Pelai, 62, 4. Telèfon 15300

Pasta de Cera

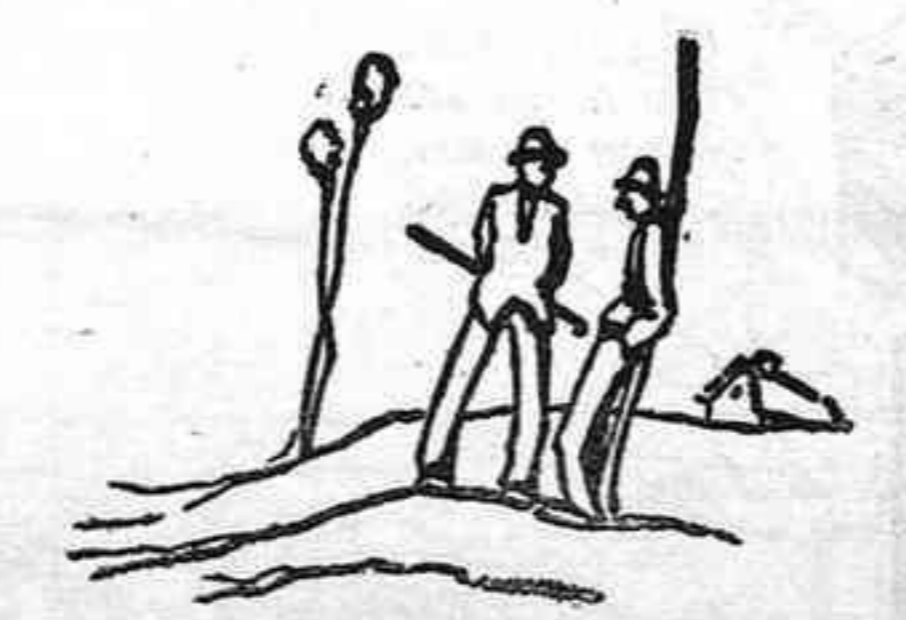
El fang que l'artista treballa amb més gust
Olivera, 25 - Telèf. 31816

—Voldria retratar els meus bessons.
—Però, on és l'altre?
—S'assembla tant a aquest que l'he deixat a casa.
(Il Travasso delle Idee, Roma)

現代世相漫畫
El metge.—El vostre mal és hereditari.
El malalt.—Doncs aneu a cobrar al meu pare.
(Ghendai Se-sò Mangwa, Tòquio)

ESTIUUEIG
—I què farem ara?
—Esperar una horeta i anar a veure passar el tren.
(Ric et Rac, París)

El lladre.—Vostès es vol creure una dona elegant i ni tan sols es deixa pendre 'els joies?
(London Opinion)

L'atractor, a la víctima.—I ara, on m'aconsella que vagi a estiuuejar amb aquests diners?
(London Opinion, Londres)

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Anotem sempre els resultats de la sessió penúltima. En el transcurs de la setmana és possible recollir els testimonis més diversos i espontanis. Es partint d'aquests testimonis que podem confirmar avui l'èxit rotund obtingut per Aurora Bertrana en la seva conferència de dimecres passat.

Ahí fou Jaume Passarell, el col·laborador de MIRADOR, que ocupà la nostra Hora radiada davant del micròfon de Ràdio Associació, la gran emissora catalana, tan sensible a la percepció de les coses nostres. Jaume Passarell s'ocupà de La sarsuela espanyola. Foren uns comentaris enginyosos i evocadors a redós d'aquest tema tan ple de suggestió. La conferència de Jaume Passarell fou il·lustrada amb discos. Completem l'Hora radiada les seccions de consuetud: Disc Parlat, per Guillem Díaz Plaia, Sumari de MIRADOR i —èxit creixent— les Indiscrecions radiades de MIRADOR.

Dimecres que ve ocupará l'Hora radiada de MIRADOR En Domènec Guansé, que parlarà de les Valors dramàtiques del nostre cançoner popular.

La supressió de pertorbacions

Deixarem a l'altra crònica l'estudi dels mitjans de lluita contra els paràsits industrials, detallant els procediments de fer-ho des del mateix receptor. A continuació exposarem diverses normes a aplicar per impedir que es produeixin aquestes pertorbacions.

En general cal evitar tot el possible les interrupcions de corrent. Sempre que s'obre o tanca un circuit es produeixen ones perturbadores, que, tot i que el circuit no porti càrrega, influeixen en les recepcions pròximes per petita que sigui la tensió que circuli. Es disminueixen notablement aquestes pertorbacions amb dues bobines intercalades a cada extrem i unides per un condensador.

No és ací el lloc de detallar la composició de les espirals de les bobines ni la capacitat del condensador, car el comerç el subministra apropiat al cas.

Per això aquí cal més que res cridar l'atenció sobre els aparells que produeixen aquestes interrupcions de corrent, i es pot dir que tots els receptors, i més a les grans ciutats, n'estan voltats.

Uns aparells funcionen amb intermitències si són alimentats amb corrent altern, i ben fabricats gairebé no produeixen espurnes i amb això no provoquen alteracions.

Els anuncis lluminosos, en gairebé totes les formes emprades avui dia, són perturbadors; els uns per les intermitències que comporten les diverses combinacions, i això vol dir obertura i tancament de circuits, amb la qual cosa són explicades les pertorbacions, més i tot si es té en compte que la majoria són maniobrats a distància amb conductors poc protegits que fan la funció d'antenes, contribuint així a escampar més la pertorbació. Els anuncis de neon que tant sovintegen, són causa de pertorbacions per llur deficient instal·lació. Una connexió estudiada amb terra evita molt, i també és convenient l'adopció de self-inducció.

Els aparells termo-elèctrics, de temperatura equilibrada per a poder aconseguir aquesta permanència tèrmica, porten un termosta que controla l'entrada de corrent. En síntesi aquesta regulació s'associa per dues làmines de metall de diferent dilatació que amb la temperatura es contrauen i tallen el corrent. Això vol dir que la interrupció no és sobtada, sinó que hi ha diversos moments en els quals es connecta i desconnecta diverses vegades, i es produeix amb això una alteració sostinguda tots aquests moments, que pot desaparèixer intercalant un condensador de 0.02.

Dinamos i motors n'hi ha arreu en una

ciutat gran, que produeixen remors originals més que res per contactes defectuosos, situats bé a l'interior de l'induit o bé als carbons i col·lectors. Aquí precisament és difícil de donar normes generals, i per a lluitar amb aquestes pertorbacions cal fer un estudi en cada cas.

La més important pertorbació i la que influeix més empitjorant l'audició, és la produïda per tots els aparells d'alta freqüència que s'utilitzen amb fins mèdics. Tots ells tenen un emissor de xispes que necessàriament ha de produir oscil·lacions, i aquí, tot i les mesures que en molts països fan pendre els fabricants d'aquests aparells, no es pot dir que hi hagi res massa eficaç. Únicament hi ha un mitjà, que poques vegades falla, i és utilitzar-los dins de cambres amb un blindatge o entramat metàl·lic i intercalant un filtre a l'entrada del corrent.

Es doncs difícil lluitar contra els paràsits industrials individualment. Si el radiotelet no té a mà una legislació que l'empari, poc hi ha a fer. Però com que en molts casos les pertorbacions són produïdes per una instal·lació o per la utilització defectuosa d'aquests aparells que les produeixen, estudiades i conegudes com són avui, és indispensable fer observar aquestes normes, que en moltes ocasions no sols tenen aquest valor d'evitar pertorbacions en la radiodifusió, sinó que contribueixen a donar major seguretat personal. En aquest afer, com ja insinuàvem dies enrera, cal agrair l'esforç de l'Associació Nacional de Radiodifusió convocant una Conferència contra els paràsits industrials, en la qual les diverses ponències han proposat solucions que portades al terreny legal contribuiran a establir un estat de dret ben necessari als radioteletants.

J. G.

La força del costum, o el marit ben enenyat que no es recorda que menja al restaurant.

(Judge, Nova York)

UNA CARTA

Ràdio-notícies d'actualitat

Els diputats a Corts per Catalunya han rebut aquesta carta que transcrivim:

«Distingit senyor: Fora ja el perill d'un prejulgament de l'Estatut en matèria radiodifusora, per haver decidit el Govern d'Espanya ajornar «sine die» el concurs convocat amb data 15 d'abril darrer — el qual motivà la lletra que us adreçarem aleshores —, ara, en el moment de la discussió a les Corts Constituents de la República d'aquest pacte que anem a establir, llegim en la premsa que la minoria socialista va a presentar una esmena que, d'acceptar-se, deixaria a mercè del Govern d'Espanya una cosa tan essencialíssima pel de la Generalitat com és la radiodifusió.

Fidels a la nostra catalanitat, a bastament demostrada, us prevenim la maniobra, bo i pregant-vos que defeneu amb tota energia els drets que reclama Catalunya, afegint a l'articulat de l'Estatut que: «organització i la implantació de la radiodifusió dintre el territori de la Generalitat serà d'exclusiva incumbència del nostre Govern».

Com sempre, per Catalunya, restem a les vostres ordres. — Associació Nacional de Radiodifusió. El President, Jaume Rosquelles i Alessan.»

Exposició de T. S. F.

La segona exposició internacional de T. S. F. tindrà lloc a París dels dies 3 al 20 de setembre, al Palau Berlitz, Bulevard dels Italians.

Aquesta exposició té per motiu crear un centre d'intercanvi internacional de material radiofònic i fer conèixer al públic els grans progressos realitzats en aquesta matèria, tant en el que fa referència a la radiodifusió com a la radiotelevisió.

Saludem als aficionats francesos que amb tant de zel treballen pel desenvolupament de la ràdio en llur país i fem vots per la pròxima prosperitat mundial de la T. S. F.

Els ràdio-reportatges

La nit del dia 18 al 19 de juny, Ràdio-Tolosa retransmeté el reportatge de la cursa automobilística de les 24 hores celebrada a Mans.

La ràdio a Rússia

La ciutat de Leningrad ha encomanat a l'estranger 32.000 alt-parlants destinats a ésser col·locats a tots els llocs públics: fàbriques, mercats, etc., i fins al mig del carrer.

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio-recepció

Abans de marxar... adquireix una selecció dels últims èxits i un portàtil d'aquesta marca!

«LUISA FERNANDA»

«EL DÚO DE LA ROSA», «MAZURCA DE LAS SOMBRILLAS», «HABANERA DEL SABOYANO», i altres destacats fragments d'aquest gran èxit interpretats per Laura Niño, Emilio Sagi-Barba, Tino Folgar, etc. Orquestra dirigida pel Mtre. Moreno Torroba. Cinc discos dobles amb àlbum especial.

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE LONDRES

«SIMFONIA EN SOL MAJOR (Oxford)» (Haydn) Op. 66 — N.º 2, 1.ª, 2.ª, 3.ª i 4.ª mov.

ORQUESTRA DEMON'S JAZZ DE CONCERT

EXITS DEL MTRE. SERRANO. I i II parts.

ORQUESTRA AMBROSE

MONA LISA (H. Sullivan). Fox-trot. PRUEBA CON OTRO (De Sylva, Brown i Henderson). Fox-trot.

● Portàtil 99. NOUS PREUS: En negre, 210 pessetes. En colors, 220 pessetes.

Només amb discos i aparells «LA VOZ DE SU AMO» podrà fruit d'una reproducció musical perfecta, d'una tonalitat brillant i clara

LA ARGENTINITA, ac. Orquestra

ESCENAS ANDALUZAS (Bretón). «POLO GITANO». EL CHALECO BLANCO (Carrion i Chueca). SEGUIDILLAS DE LAS LAVANDERAS.

BANDA OROPESA

¡COMUNISTA! One-step. L. Méndez i chor. LA VUELTA DE BELMONTE. Pas-doble. L. Méndez i chor.

CORRUCO DE ALGECIRAS

GIBRALTAR. Pas-doble amb fandangos. Fandangos «MIRANDO POR EL FIRMAMENTO».

Srta. AVELLI, amb chor i Orquestra

LA MUJER DEL PACHI (Soriano i Alonso). Xotis.

Sr. PALACIOS, ac. Orquestra

LA RESTITUTA (José Soriano). Havanera.

● Portàtil 101. Preu en negre, 300 pessetes. En colors, 360 ptes. Model de luxe, 450 ptes.

LA VOZ DE SU AMO